

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav speciálněpedagogických studií

LENKA TERICHOVÁ

III. ročník bakalářského studia

Obor: Speciální pedagogika pro výchovné pracovníky

**UPLATNĚNÍ ABSOLVENTŮ STŘEDNÍCH ŠKOL PRO SLUCHOVĚ POSTIŽENÉ
V ČESKÉ REPUBLICE**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Langer, Ph.D.

OLOMOUC 2010

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 4.12. 2010

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu Mgr. Jiřímu Langerovi, Ph.D., za vedení bakalářské práce a za poskytnutí potřebných rad a doporučení při jejím zpracování.

Obsah:

Úvod.....	5
I Teoretická část	6
1 Terminologie	6
2 Historie vzdělávání jedinců se sluchovým postižením	9
3 Historie školství v Čechách a na Moravě.....	14
4 Přehled škol sekundárního typu pro sluchově postižené v ČR	25
5 Vysokoškolské studium sluchově postižených studentů v ČR	30
II Praktická část.....	31
6 Charakteristika dotazníku.....	32
7 Výsledky dotazníkového šetření.....	33
8 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření:	53
9 Další zjištění a srovnání	54
10 Vyhodnocení dotazníku pro střední školy pro sluchově postižené	60
Závěr	62
11 Literatura a prameny.....	63
12 Seznam příloh.....	66
13 Přílohy.....	67

Úvod

Ve své bakalářské práci se zabývám uplatněním absolventů středních škol pro sluchově postižené v České republice. Chci poukázat a alespoň trochu nastínit nelehkou problematiku vzdělávání jedinců s vadami sluchu na středních školách, středních odborných učilištích, odborných učilištích pro sluchově postižené a zejména o možnostech jejich dalšího vzdělávání a v neposlední řadě jejich pracovního uplatnění.

Volba vhodného povolání je důležitým krokem pro každého z nás. Je všeobecně známo, že v současné době je uplatnění absolventů středních škol v praxi složitým životním krokem. Cílem a výsledkem mé práce by měl být právě průzkum a zjištění, jaké možnosti se otevírají jedincům se sluchovým postižením na dnešním trhu práce, v jakých profesích najdou své uplatnění a zda podmínky pro získání pracovního místa jsou pro jedince s tímto postižením srovnatelné s intaktní společností, a to jak v historickém pojetí, tak i v současnosti.

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, zda i jedinci se sluchovým postižením mají možnost se vhodně pracovně uplatnit v naší společnosti i přes svůj životní handicap, s jakými překážkami se setkávají.

Bakalářská práce je rozdělena do několika částí, ve kterých se zabývám terminologií surdopedie, dále jedinci se sluchovým postižením z historického pohledu a dalším vývojem v této oblasti až po současnost.

I Teoretická část

1 Terminologie

Surdopedie

Byla až do roku 1983 studována a přednášena jako součást logopedie. Potřeby praxe si vyžádaly vyčlenění surdopedie z logopedie - surdopedie se stala výběrovou specializací. Je součástí speciální pedagogiky, je to obor, který se zabývá výchovou a vzděláváním jedinců se sluchovým postižením. (Pulda 1992)

Sluchově postižení - osoby s vadami sluchu

- nedoslýchaví
- osoby s vadou sluchu získanou až po rozvoji mluvené řeči (ohluchlí)
- osoby s prelingvální úplnou hluchotou
- neslyšící nebo správněji Neslyšící
- osoby s kombinovanou sluchovou a zrakovou vadou (slepohluší)
- šelestáři
- rodiče sluchově postižených dětí

Nedoslýchaví

Nedoslýchavost znamená každé zhoršení sluchu oproti běžné populaci, nikoliv však jeho úplné vymizení. (Hrubý 1999, s. 43). Nedoslýchavost může být různě těžká - od lehké až po velmi těžké poškození sluchu. Důležité však je, že každou nedoslýchavost lze do jisté míry kompenzovat elektronickými sluchadly.

Ohluchlí

Tuto skupinu tvoří jedinci, u kterých došlo ke ztrátě sluchu až po alespoň částečném rozvoji mluvené řeči, což může být většinou již ve dvou až čtyřech letech života. Tento dotyčný člověk bude mít menší problémy při komunikaci se slyšícími než ten, kdo se jako neslyšící narodil či ohluchl v nejranějším věku před rozvinutím řeči.

Hlavní problém ohluchlých je psychologický, znají totiž cenu zvuku a velice ho postrádají. Mnoha ohluchlým však mohou dobře pomoci kochleární implantáty. (Hrubý 1999)

Prelingválně neslyšící

Neslyšící je ten jedinec, který ani při největším zesílení zvuku zvuk neslyší. Žádná sluchadla těmto jedincům nepomáhají a kochleární implantáty pomohou jen tehdy, pokud jsou implantovány velice brzy a to před 2. rokem života. Prelingválně neslyšící mají tu výhodu v porovnání s nedoslýchavými a ohluchlými, že nikdy nepoznali zvuk, tudíž ho ani nepostrádají. (Hrubý 1999)

Neslyšící s velkým „N“

Někteří sluchově postižení uživatelé znakového jazyka chtějí být označováni za Neslyšící (s velkým písmenem), se považují za jazykovou a kulturní menšinu. Kulturní a jazykovou menšinu z nich dělá právě užívání znakového jazyka, spojuje je podobné nebo stejné osudy, problémy. (Hrubý 1999)

Osoba s kombinovanou vadou sluchu a zraku (slepohluší)

Jedná se o osoby s kombinovanou vadou sluchu a zraku, která může být různého stupně a získaná v různých obdobích vývoje. Děti s touto kombinovanou vadou jsou zařazovány do speciálních škol z hlediska převažující vady. Po roce 1992 vznikla u nás první dvě centra, která jsou specializovaná na péči právě o děti slepohluché a to v Berouně a v Olomouci. (Hrubý 1999)

Šelestáři

Ušní šelesty (tinnitus) jsou zcela specifickou vadou sluchu, vznikají spontánně, nedají se ovlivnit vůlí. Můžou mít různou hlasitost, výšku i délku trvání. Mohou mít i různý charakter - šumění vody, bzučení drátů vysokého napětí, bručení. V léčbě se užívají léky s vazodilatorním účinkem, homeopatika, akupunktura - efekt těchto alternativních metod na zmírnění tinnitu však nebyl vědecky prokázán. (Světlík 2000, Hrubý 1999)

Rodiče sluchově postižených dětí

Zařazení rodičů sluchově postižených dětí mezi sluchově postižené může být netradiční, existují však pro to důvody. *Být rodičem jakkoliv postiženého dítěte je totiž postižením samo - osobě.* (Hrubý 1999, s. 41). Změní se běh celé rodiny, rodiče mění

zaměstnání, stěhují se blíže ke speciální škole pro sluchově postižené, kterou jejich dítě bude navštěvovat, mění se styky s přáteli, volný čas, problémy v komunikaci se slyšícími sourozenci atd.

2 Historie vzdělávání jedinců se sluchovým postižením

Ve starověkém Řecku a Římě se s neslyšícími v občanském životě nepočítalo. Hluchoněmost byla i vzdělanými lidmi pokládána za duševní poruchu a život neslyšících se střetával zejména s překážkami a křivdami. Za zmínku stojí Justiniánův zákoník (z let 529 - 534) zachycuje práva neslyšících. Církev nedovolovala příjem svátosti. Židovské zákonodárství stavělo obecně hluchoněmé na úroveň mentálně postižených lidí, přesto, že židé věřili, že zdravotní postižení vznikají z boží vůle. Neslyšící žili po dlouhá staletí na okraji společnosti. Pokusy o jejich výchovu byly jen výjimečné a týkaly se jen dětí ze šlechtických rodin. Vychovávali je v kláštrech, kde nejspíše dokázaly překlenout obtíže v komunikaci neslyšícími - pomocí posunků. Posunky totiž sloužily k vzájemné domluvě mnichů v době stanoveného mlčení, jsou dokonce známy slovníky posunků z více klášterů, a to už ze 12. století. (Poul 1996, Hrubý 1999).

První zprávy o vzdělávání neslyšících

V knize „Naturalis historia“ - (Vědy přírodní) - Plinius Starší (23 - 79 n. l.) je uváděn neslyšící syn konzula Quinta Pedia (63 př. n. l. - 14. n. l.), který byl vzděláván pomocí kreslených lekcí. Anglický mnich Ctihodný Bede (672 - 735), popsal ve své knize „Historia ecclesiastica gentis Anglorum (Historie církve v Anglii) případ hluchoněmého chlapce, kterého arcibiskup zvaný svatý Jan z Beverly naučil vyslovovat, odezírat a číst. Za nejstarší pokus o výchovu neslyšícího můžeme považovat výchovu neslyšící dívky v Německu z 60. let 15. století v klášteře Gernrode v Harzu. (Poul 1996, Hrubý 1999).

Počátky skutečného vzdělávání neslyšících

Od 16. století pak roste počet zaznamenaných případů individuální výchovy, současně se objevují i pojednání o sluchových vadách a jejich nápravách. Šlechtic a benediktýnský mnich Pedro Ponce de Leon (1508 - 1584) - je považován za prvního skutečného učitele neslyšících. Založil školu pro neslyšící v klášteře sv. Salvátora, žáci pocházeli ze šlechtických rodin, vycházel z psaní jmen a názvů, své žáky učil psaná slova vyslovovat, nevyužíval odezírání.

Joachim Pascha (1527 - 1578) - učil svou vlastní dceru Alžbětu, používal znaky a obrazy.

Ramírez de Carrión (1579 - 1652) - dosáhl značného úspěchu při výuce neslyšícího chlapce. Úspěch v jeho výuce komentoval sám chlapec větou: „Nejsem němý, jenom neslyším“.

Juan Martin Pablo Bonet (1579 - 1633) - vydal dvoudílnou knihu „Reduction de las Letras y arta para Enseñar a Hablar Los Mudos „ (Zjednodušení zvuků a umění naučit němou mluvy). V knize spojuje písmena s fonetickými charakteristikami, propaguje jednoruční prstovou abecedu a je prvním, kdo se zmiňuje o odezírání.

Jan Ámos Komenský (1592 - 1670), ve své knize „Vševýchova“ se zmiňuje o vzdělávání zdravotně postižených, tvrdí, že dítě musí nejprve znát věc a pak se ji naučit pojmenovat.

John Bulwer (publikoval v letech 1644 - 1654), k jeho dílu patří dvoudílná kniha „Chirologia¹ a Chironomia²“. Nejdůležitější prací je „Philocopus: or, The Deaf and Dumb Graf č. 6 Dosažené vzdělání respondentů

Man's Friend“ (Philocopus aneb přítel hluchoněmého). Tato práce se zabývá systematicky odezíráním.

Georgie Dalgarno (1626 - 1687) - je autorem díla „Didascalocophus, or the Deaf and Dumb Man's Tutor“ (Didascalocophus aneb vychovatel hluchoněmého). Zavrhoval orální metodu, za základ vzdělávání považoval čtení a psaní, vymyslel vlastní prstovou abecedu - podoba rukavice s napsanými jednotlivými písmeny, na které se ukazovalo.

John Wallis (1616 - 1703), je považován za zakladatele vědecké fonetiky, neslyšící učil mluvené řeči.

William Holder (1615 - 1696) - zabýval se fonetikou, ostře rozlišoval znělé a neznělé hlásky, za jedinou cestu ve vzdělávání neslyšících považoval zrak, ale nepoužíval metodu odezírání. Ukazuje žákovi písemný obraz hlásky, sám ji vysloví a poté ji žák opakuje.

Henry Baker (1698 - 1774) - založil soukromou školu pro neslyšící a koktavé, k rozvíjení řeči využíval denní události, příhod doma i ve škole, pozorování.

¹ Chirologie - prstová abeceda

² Chironomie - znaková řeč

Johann Konrad Amman (1669 - 1724) - vydal latinsky knihu „Urdus Loquens“ (Hluchý mluvící) a později její rozšířenou verzi „Dissertatio de Loquela“ (Pojednání o řeči), je považován za zakladatele oralismu, byl vynikající praktik - při výuce mluvení používal ohmatávání chvění hlasivek. Jako první popsal použití logopedického zrcadla.

Georg Raphael (1673 - 1740) - byl učitelem vlastních neslyšících dětí, své poznatky popsal v knize „Die Kunst Taube und Stume reden zu lehären, an dem Exempel Steiner eigenem Tochter gezeiegt von M. Georg Rapheln, Pastore der Kirchen zu St. Nicolai in Lüneburg“. (Umění, jak hluchoněmé naučit mluvit, na příkladu své vlastní dcery ukázal M. Georg Raphael, pastor u sv. Mikuláše v Lüneburgu).

Etienne de Fay (narozen okolo roku 1669) - sám od narození neslyšící, dosáhl dobrého vzdělání, pomocí znakového jazyka učil i další neslyšící žáky.

Jacobo Rodrigues Pereira (1715 - 1780) - docílil pozoruhodného úspěchu ve vzdělávání neslyšících, používal jednorozčnou prstovou abecedu, ve které jednotlivé znaky neodpovídaly písmenům, ale fonémům. Používal posunky, maximálně využíval ohmatávání vibrací hlasivek, pro nedoslýchavé používal sluchový trénink.

Abbé de l'Épée (1712 - 1789) - historicky nejslavnější vyučující neslyšících, snažil se poskytnout vzdělání co největšímu počtu neslyšících, byl naprosto otevřený, své metody před nikým netajil, stal se průkopníkem znakového jazyka ve vzdělávání neslyšících. Vymyslel řadu geniálních logopedických pomůcek, svou dobu předběhl v tom, že byl přesvědčen, že neslyšící mohou plnohodnotně myslet ve znacích. Vydal knihu „Instruction des Sourds et Muet par la Voie des Signes Méthodiques“ (Vzdělávání hluchoněmých pomocí metodických posunků) a její velice rozšířenou verzi pod názvem „La Véritable Manikere d'Instruire les Sourds et Muet, Confirmé par une Longue Experience“ (Pravdivý způsob vzdělávání hluchoněmých ověřený dlouholetou zkušeností). Založil v roce 1770 Epéeho školu pro neslyšící - později Národní institut pro neslyšící.

Roch Ambrosie Cucurron Sicard (1742 - 1822) - žák Epéeho, stal se ředitelem výše jmenované školy, v době revoluce ve Francii obviněn jako nekomfortní kněz, zachráněn byl díky petici svých neslyšících žáků. Žije v exilu v Saint Morceau, kde vydává knihy „Grammaire Generale, Cours d'Instuction“ (Kurs obecné gramatiky), ale především první slovník znakového jazyka „Théorie des Signes“ (Teorie znaků). V době jeho smrti se metoda vzdělávání neslyšících - pomocí znakového jazyka, prstové abecedy a písma začíná nazývat francouzskou metodou. Roch Ambrosie Augustine Bébien (1798 - 1839) -

nástupce Sicarda v pařížském Institutu. Laurent Clerc (1785 - 1896) - neslyšící asistent Bébiana, posléze se stává prvním neslyšícím učitelem neslyšících v USA. Samuel Heinicke (1727 - 1790) - považován za zakladatele tzv. německé metody vzdělávání neslyšících, tato metoda je přísně orální, nechtěl, aby se jeho žáci učili nejprve číst a psát, protože by ztratili zájem o mluvení. K spoluzakladatelům německé metody můžeme zařadit ještě pastory Otta Lasiuse a J. F. L. Arnoldiho, ten je autorem knihy „Praktische Unterweisung Taubstumme Personen Reden und Schreiben zu Lehären“ (Praktický návod, jak naučit hluchoněmé mluvit a psát). (Poul 1996, Hrubý 1999).

19.století

V této době vzniká množství škol a ústavů pro neslyšící po celé Evropě. V Dánsku od roku 1817, v Norsku od roku 1883, ve Švédsku od roku 1889, v Anglii a Walesu od roku 1893, v Německu od roku 1913. 28.3.1882 byl ve Francii vydán zákon o bezplatném vyučování neslyšících.

Jan Baptista Graser (1766 - 1841) - školní rada v Bambergu u Bayreuthu, v roce 1821 otevřel experimentálně první speciální třídu pro výuku neslyšících, pokusil se tak integrovat neslyšící děti do škol běžného typu. Toto se zpočátku setkal s nadšeným ohlasem, ale postupně skončil tento pokus krachem a bylo od něj upuštěno.

Friedrich Moritz Hill (1805 - 1874) - reformátorem čisté orální metody, uplatňoval tzv. mateřskou metodu, jeho základní myšlenky byly - neslyšící dítě se musí naučit mluvit jako dítě slyšící a stejně jako dítě slyšící - musí se nejprve naučit mluvit a potom číst a psát. Publikoval mnoho knih, učil mnoho učitelů neslyšících a stal se jedním z nejvlivnějších učitelů neslyšících všech dob. Thomas Arnold (1816 - 1897) - hlavní propagátor oralismu v Anglii, zakladatelem vlastní školy pro neslyšící v Northamptonu, později byla změněna na školu střední a po 80 let byla jedinou školou pro neslyšící v Anglii. Vydal knihu „Aures Surdis, The Education of Deaf and Dumb, A Review of the French and German Systems“ (Aures Surdis, Vzdělávání hluchoněmých, rozbor francouzského a německého systému), která byla ostrým odsouzením francouzské metody. Alexander Graham Bell (1847 - 1922) - byl hlavním zastáncem orální metody v USA. Jeho otec objevil způsob, jak zaznamenávat symboly polohy mluvních orgánů, nazval ho „Visible Speech“ (viditelná mluva). A.G. Bell se snažil prosadit tento vynález do výuky neslyšících, ale selhal. Po svém vynálezu telefonu za získané peníze založil v roce 1887 The Volta Bureau, které se stalo centrem šíření oralismu v USA. Milánský kongres učitelů

neslyšících v roce 1880 přijal rezoluci jejíž základní myšlenkou bylo : „Orální metoda musí být preferována nad znaky ve vzdělávání a výchově hluchoněmých.“

Amos Kendall - je považován za zakladatele Gallaudetovy univerzity pro neslyšící v roce 1857, prvním ředitelem této školy se stal Edward Miner Gallaudet. V prvním roce svého vzniku měl institut 17 neslyšících studentů. Od svého vzniku po současnost prošel institut historickým vývojem - změny a doplnění názvu, vznik Model Secondary School for the Deaf (Modelová střední škola pro neslyšící) při institutu. V letech 1994 - 1995 při institutu funguje: Kendallova demonstrační základní škola Modelová střední škola pro neslyšící Bakalářské studium Graduální studium 31 % zaměstnanců tvoří sluchově postižení.

V historii výchovy a vzdělávání neslyšících mají také svou významnou a nezastupitelnou roli rodiče neslyšících dětí:

- rodiče neslyšících dětí, kteří vyhledali Pedra Ponce de Leona, aby začal učit jejich děti;
- brandenburský probošt Joachim Pascha, který sám učil svou ohluchlou dceru;
- matka Luise z Cordoby, která přijala Ramíreze de Carrióna a přímo tak ovlivnila to, že její přítel J.M.P. Bonet mohl napsat první knihu o vzdělávání neslyšících;
- otec neslyšící dcery, haarlemský kupec Pieter Koloaert, který umožnil J.K. Axmanovi napsat světoznámé dílo „Hluchý mluvící“;
- matka neslyšících dvojčat, která přivedla abbého de l’Epée k jeho celoživotní dráze;
- otec neslyšící Alice Cogswellové, který poslal T.H. Gallaudeta do Evropy, aby se naučil, jak vzdělávat neslyšící;
- Louise Tracyová, která sama učila svého nedoslýchavého syna, založila Tracyho korespondenční kurs, díky kterému se dostalo pomoci tisícům postižených dětí po celém světě;
- mezi českými rodiči pak paní Jitka Haunerová - Staňková (Hrubý 1999).

3 Historie školství v Čechách a na Moravě

První ústav pro neslyšící

V roce 1779 ho zakládá císař Josef II. v Rakouské monarchii - ve Vídni.

Ústav pro hluchoněmé v Praze (Pražský ústav pro hluchoněmé).

- V roce 1786 byl slavnostně otevřen (jako pátý v Evropě), na počest návštěvy císaře Josefa II.
- Prvním ředitelem byl páter Karel Berger, učil pomocí prstové abecedy psát a číst, pojmy vytvářel pomocí znaků. Ohluchlé a nedoslýchavé učil vyslovovat hlásky, slabiky, slova. Později učinil z vyučování mluvené řeči hlavní předmět.
- Od roku 1819 je jmenován ředitelem abbé Jan Mucke , který zde začal vyučovat také náboženství. Ústav byl původně německý, od roku 1836 se zde začalo vyučovat i česky.
- V roce 1836 přichází do ústavu jako první český učitel neslyšících Petr Miloslav Veselský.
- V roce 1841 se ředitelem ústavu stává páter Václav Frost. Byl skutečným géniem znakového jazyka. Pro znakovou řeč měl řadu důvodů, mezi nejzákladnější patří, že posunková mluva je vlastní mateřštinou hluchoněmých. Byl si vědom toho, že neslyšící potřebují jak řeč posunkovou, tak i artikulaci, čtení, psaní. Vytvořil tak novou metodu, která byla nazývána jako „Pražská metoda“.
- V roce 1856 se stal ředitelem ústavu kněz Václav Kořátko, který napsal první české učebnice pro neslyšící (slabikář, čítanku, tři sešity mluvnických cvičení a sbírku povídek).
- V roce 1867 se učitelem v českém oddělení stal Karel Malý, který je považován za jednoho z nejvýznamnějších českých učitelů neslyšících. Napsal „Cvičení řeči pro hluchoněmé“, „Dopisy a písemnosti“, „Přírodopis“, „Dějiny vzdělávání hluchoněmých“.
- V roce 1876 se stává ředitelem Karel M. Kmoch, napsal pro žáky „Biblický dějepis“, který ilustroval neslyšící učitel J. Karresch.

- V roce 1913 se ředitelem ústavu stává Antonín Vetešník, výborně ovládal znakový jazyk. V roce 1930 zřizuje ředitel Vetešník v ústavu pro děti od tří let první mateřskou školu pro neslyšící v Československu.
- Ve druhé polovině 19. století učili v ústavu i neslyšící učitelé - Václav Wilczek (od roku 1852), Ignác Reisser (od roku 1853), Jan Karresch (od roku 1890), Amálie Kuhnelová , František Kudyn (od roku 1896).
- V roce 1932 je jmenován ředitelem bývalý katecheta Alois Novák. Za jeho vedení došlo k několika zásadním změnám. Pražský ústav pro hluchoněmé je zcela český. Ředitel Novák zakazuje používat v ústavu znakovou řeč.
- V roce 1936 se konaly oslavy 150. výročí ústavu.
- V roce 1948 se ředitelem ústavu stal Josef Hašek. Koncem téhož roku byla v ústavu vytvořena místní organizace KSČ.
- Po zestátnění v dubnu 1948 byla provedena kategorizace jednotlivých škol pro hluchoněmé. Na Smíchově byla zřízena mateřská škola pro hluchoněmé, národní škola pro hluchoněmé a národní škola pro děti se zbytky sluchu.
- V říjnu 1950 přechází ústav pod Ústřední národní výbor hlavního města Prahy.
- V roce 1954 se stal ředitelem František Šorm, v roce 1966 pak Olga Tůmová a od roku 1989 je ředitelem Mgr. Vlastimil Vácha. (Hrubý 1999)

Moravsko - slezský ústav pro hluchoněmé v Brně

- Za zakladatele školství pro neslyšící na Moravě lze považovat vrchního radu Zemského soudu v Brně Josefa Dietmana - rytíře z Traubenburku, zasloužil se o zakoupení domu, v němž následně v roce 1829 vzniká Moravsko - slezský ústav pro hluchoněmé.
- Prvním ředitelem od roku 1929 byl kněz Josef Handschuch, při vzdělávání používána převážně metoda orální.
- Od roku 1833 řídil ústav páter Quido Lang. Po něm od roku 1856 byl ředitelem páter Leopold Urban a až do roku 1861 vedlo ústav kuratorium. Přestože ústav přijímal i české děti, vyučovalo se pouze německy.

- Od roku 1857 působí v ústavu učitel Jan Valíček, který začíná vyučovat české děti česky. Valíček psal české články a čítanky a jeho mluvnické tabulky a cvičebnice z roku 1864 a první čítanka pro hluchoněmé z roku 1872 značně předběhly svou dobu.
- V roce 1861 se stal ředitelem pater František Maršovský, podpořil snahy Jana Valíčka a od roku 1863 se chovanci ústavu dělili do německých a českých oddělení. Vzhledem k nárůstu žádostí o přijetí do ústavu vznikala nutnost jeho rozšíření. V roce 1878 byla přistavěna druhá budova, protože toto rozšíření nestačí dochází v roce 1885 ke sčítání všech neslyšících školou povinných dětí na Moravě. Moravskoslezský ústav pro hluchoněmé v Brně měl kolem roku 1889 125 žáků rozdělených do pěti německých a čtyř českých tříd.
- V roce 1919 byl ústav zrušen a vzdělávání neslyšících dětí v Brně bylo obnoveno až 1. listopadu 1925 zřízením jedné třídy, jako expozitura ivančického ústavu, vyučoval v ní učitel Hubert Synek - propagátorem péče o neslyšící a vadně mluvící a pracoval mj. na daktylogii pro slepohluché.
- V roce 1941 se ředitelem ústavu stal Rudolf Jakubka.
- V roce 1951 se expozitura osamostatnila, ale až v roce 1956 získává vlastní budovu. Byla to prozatímní přízemní dvojškolička, jejíž prostory nestačily vzrůstajícímu počtu žáků. V roce 1984 ředitelka Eva Gheorgiuová získala pro školu objekt bývalých jeslí. Do nového objektu přešla první a druhá třída a školní družina, v září 1990 bylo při škole otevřeno speciální centrum a v roce 1991 zde byl otevřen internát.
- V roce 1965 byla zřízena při ZDŠ v Brně Učňovská škola pro mládež s vadami sluchu.
- Průkopnický krok učinila v roce 1996 ředitelka Mgr. Jitka Silovská, která přijala jako učitele neslyšící absolventy JAMU. Škola tak nejpřirozenější možnou cestou zavedla bilingvální vyučování. (Hrubý 1999)

Ústav pro neslyšící děti židovského náboženství v Mikulově

- Působil v letech 1844 - 1852, u jeho zrodu stál Franz Herrmanczech, který vydal ilustrovanou metodiku výuky neslyšících dětí “Versinnlichte Denk-und Sprachlehre,, (Nauka o myšlení a řeči v obrazech). Ústav byl však brzy přenesen do Vídně a po první světové válce definitivně zanikl. (Hrubý 1999)

Diecézní ústav pro hluchoněmé v Litoměřicích

- Založil ho v roce 1858 biskup Augustin Bartoloměj Hille. Nejdříve působil ve třech třídách v budově Litoměřického Pedagogia. V roce 1917 se stal ředitelem pater Jan Otto, v roce 1918 měl ústav pouze německé žáky. V roce 1936 měl kapacitu 150 žáků. V roce 1941 byl dán ústav k dispozici Wehrmachtu a byl přeměněn na vojenskou nemocnici, v roce 1945 byl obnoven, ale pouze pro české žáky. V roce 1947 byl ústav zrušen. (Hrubý 1999)

Diecézní ústav pro hluchoněmé v Českých Budějovicích

- Svou činnost tento ústav zahájil v roce 1871 se 14 chovanci. Velikou zásluhu na jeho zřízení měl biskup Valerián Jirsík. V roce 1894 se ředitelem stal František Husar, který ovládal výborně znakový jazyk. Mezi významné osobnosti, které v ústavu působili patří Bohumil Bažil, Josef Benedikt Dolejšek, který od roku 1903 zastupoval ředitele v ústavu, dále pak pater Václav Měšťan, který se stal ředitelem od roku 1923. Prvního října 1950 přešel ústav do státní správy sociální a dostal název Krajský ústav pro hluchoněmé děti v Českých Budějovicích. V roce 1951 byl ústav umístěn ve Stráži nad Nežárkou. Dalšími řediteli tohoto ústavu byli Josef Nový, Josef Vuškot. Ústav působí do současnosti. (Hrubý 1999)

Diecézní ústav pro hluchoněmé v Hradci Králové

- Byl založen v roce 1881 biskupem dr. Josefem Janem Hajsem. Prvním ředitelem se stal Josef Beran, který vypracoval učební osnovy, byl spolupracovníkem díla „Encyklopedie pedagogická“. V roce 1889 se ředitelkou stává první žena v takovéto funkci u nás - sestra Eustachie Rypotová. V roce 1902 se ředitelem stává Vladislav Sekera, který se zasloužil o stavbu nové ústavní budovy. Za první světové války byl ústav přeměněn na vojenskou nemocnici. V roce 1937 byl ředitelem ústavu jmenován pan Jiljí Hůlek. V roce 1937 byly v ústavu otevřeny školní řemeslnické dílničky a v dubnu 1948 byla zde zřízena mateřská škola pro hluchoněmé a národní škola pro hluchoněmé. V roce 1952 byla budova školy zabavena pro Vojenskou lékařskou akademii, děti přestěhovány do Josefova Dolu a do Hoříček. V roce 1955 se ředitelem stal Emil Klesl, který se snažil o navrácení ústavu do Hradce Králové. V roce 1963 byla v Hradci Králové otevřena logopedická poradna. V roce 1991 se ústav stěhuje do nové budovy, byla zřízena mateřská škola, základní škola, poradenské centrum pro předškolní děti, byl otevřen první ročník středního odborného učiliště a v roce 1992

byla v Hradci Králové zřízena střední pedagogická škola pro žáky s vadami sluchu obor vychovatelství. (Hrubý 1999)

Moravský zemský ústav pro hluchoněmé v Ivančicích

- S jeho stavbou bylo započato 14.července 1883 a v roce 1894 začíná pravidelné vyučování. Do Ivančic z Brna jsou převedeny všechny české děti. Prvním ředitelem se stal Josef Kolář, který založil tradici nekompromisního oralismu. V době první světové války byl ústav přeměněn na vojenskou nemocnici a znovu vyučovat se začalo v roce 1919. Ředitelem byl Jan Válek, napsal „Čítanku pro střední stupeň“ a knihu „Hluchoněmý a jeho školní výchova“. Jan Válek zavedl v roce 1991 evidenci uplatnění absolventů ústavu. Dalšími řediteli byli Leopold Parma a Stanislav Pokora. V roce 1931 byla v Ivančicích zřízena Živnostenská škola pokračovací pro hluchoněmé. V letech 1938 - 1945 byl ústav opět zabrán k válečným účelům a od roku 1946 se v něm opět vyučovalo. V roce 1948 byla zřízena v Ivančicích národní škola a střední škola pro hluchoněmé a v roce 1956 pak zde byla otevřena mateřská škola. (Hrubý 1999)

Moravský zemský ústav pro hluchoněmé v Lipníku

- Byl otevřen v roce 1894 a v téže roce se zde začalo vyučovat. Prvním ředitelem byl Antonín Holzer, dalším pak Antonín Zambal, po něm Antonín Schell a v roce 1911 Josef Rozsýpal. Počátkem světové války byl přeměněn na vojenskou nemocnici, ale již 1. března 1916 byl navrácen svému účelu a byly do něho převedeny děti z ústavů v Ivančicích a Valašském Meziříčí. Ústav vydával pro své žáky ilustrovaný časopis Náš svět. V roce 1930 byl ředitelem jmenován Hubert Synek. V roce 1948 byla v Lipníku zřízena národní škola pro hluchoněmé, národní škola pro nedoslýchavé, národní škola pro vadně mluvící a střední škola pro hluchoněmé. V roce 1950 byl ústav přestěhován na Svatý Kopeček u Olomouce. Zde bylo vyučování zahájeno prvního září 1950. Řediteli byli postupně Ondřej Holibka, Ctibor Bartoněk, Miloš Hložinec a od roku 1986 je ředitelem Mgr. Jiří Langer. V červenci 1999 byla slavnostně otevřena nová budova školy. (Hrubý 1999)

Moravský zemský ústav pro hluchoněmé v Šumperku

- Otevřen byl 1. října 1907, prozatím je v Olomouci a v roce 1913 přesídlil ústav do nové budovy v Šumperku. Prvním učitelem v ústavu a později ředitelem (po odchodu Jana Felzmanna na odpočinek) byl Antonín Czapka, od roku 1909 byl ředitelem ustanoven Jan Felzmann. Po druhé světové válce ústav zanikl. (Hrubý 1999)

Moravský zemský ústav pro hluchoněmé ve Valašském Meziříčí

- Vyučování zde bylo zahájeno 2. ledna 1911. Prvním ředitelem byl jmenován Antonín Schell. Od roku 1919 byl ředitelem jmenován Jan Sedláček. V dubnu 1948 byla ve Valašském Meziříčí zřízena mateřská, národní a střední škola pro hluchoněmé, národní škola pro nedoslýchavé a zvláštní škola pro hluchoněmé. V roce 1987 zde byl zřízen nový učební obor pro neslyšící - elektrovýroba a ve školním roce 1991/92 zahajuje vyučování Střední průmyslová škola elektrotechnická se zaměřením na výpočetní techniku. (Hrubý 1999)

Ústav pro hluchoněmé v Plzni

- V Plzni započalo vyučování pro neslyšící v roce 1913 v Ústavu školských sester Noteramských, vyučovala zde sestra Anna M. Chrysologa Šturmová. V roce 1919 zřídila městská školní rada veřejnou školu pro hluchoněmé děti v budově obecné školy na Chodském náměstí. Ředitelkou se stala Anna Šturmová. Nová budova Ústavu pro hluchoněmé v Plzni byla slavnostně otevřena v roce 1923, ředitelem se stal Melichar Bednářík. V roce 1937 byla pokusně otevřena první třída měšťanské školy pro hluchoněmé. Dalšími řediteli byli Tomáš Bečvář a Josef Hašek. V roce 1973 byl zahájen provoz ústavu v novém školním areálu v Plzni - Doubravce. (Hrubý 1999)

První český ústav pro hluchoněmé v Praze

- Vznikl 20.července 1915, vyučuje se zde pouze česky a výhradně orální metodou a ředitelem byl jmenován Josef Kolář. Ústav se bohužel stěhuje z budova do budovy, v Praze v tuto dobu tedy není žádný ústav s vlastní budovou, proto je v roce 1925 zahájena stavba budovy nové, v které se od roku 1926 začíná vyučovat. Tento ústav je nazván Výmolovým ústavem, což se stane až v roce 1927. V roce 1940 byla jedna třída Výmolova ústavu vybavena kolektivními zesilovači. Během druhé světové války budova konfiskována avšak v roce 1945 byla budova navrácena svému účelu. V roce 1948 zde byla zřízena střední škola pro hluchoněmé, střední škola pro děti se zbytky

sluchu a třídy národní školy pro děti němé (nemluvící). V roce 1948 zahájila výuku Vyšší osvětová škola pro neslyšící v Praze - Radlicích, která je v roce 1949 přejmenována na Lidovou akademii pro neslyšící. Po roce 1953 se radlická škola stal Osmiletou střední školou pro neslyšící, v roce 1960 byla přeměněna na Základní devítiletou školu internátní se zbytky sluchu a byla při ní otevřena mateřská škola. (Hrubý 1999)

První pomocná škola městská pro hluchoněmé v Praze

- Byla zřízena v roce 1917 na popud Zemského spolku pro péči o hluchoněmé. Vyučovalo se zde pouze orálně nebo nanejvýš s použitím s tzv. řeči psací. V roce 1932 se škola připojuje k ústavu na Smíchově. (Hrubý 1999)

Pokračovací škola pro hluchoněmé v Praze

- V roce 1920 ji opět zřizuje Zemský spolek pro péči o hluchoněmé, vyučuje se dvě odpoledne v týdnu a je určena především pro neslyšící učně. V roce 1930 se z ní stává škola veřejná a mění svůj název na Všeobecná živnostenská škola pokračovací pro hluchoněmé. Základní charakteristikou školy bylo, že učňové získávali odborný výcvik u vhodných živnostníků a ve škole se učili pouze všeobecně vzdělávací předměty. Mezi učební obory patřily: zámečníci, klempíři, optici, rytci, truhláři, klenotníci, modistky, krejčí, švadleny a řada dalších. S tímto výčtem učebních oborů ostře kontrastuje mizivý počet možností, které měli neslyšící za socialismu. V roce 1931 byl v Radlické ulici zřízen Domov pro neslyšící učně. (Hrubý 1999)

Ústav pro hluchoněmé v Dolní Lukavici u Plzně

- Je otevřen 1.července 1922 náhradou ze smíchovský ústav, tato náhradní budova v Dolní Lukavici však oddálila navrácení budova na Smíchově a mezitím je dokončen Výmolův ústav a žáci z Dolní Lukavice jsou převedeni do Radlic. (Hrubý 1999)

Svatojánský ústav pro hluchoněmé dívky v Hradci Králové

- Byl otevřen na Štědrý den 1928. Ústav spravovaly sestry Nejsvětější Svátosti, představenou ústavu byla M. M. Gertruda. Neslyšící dívky vyšívaly mešní roucha, prapory. (Hrubý 1999)

Ústav sociálně zdravotní péče o hluchoněmou mládež v Praze

- Je otevřen 17.5.1931, má složky - Domov hluchoněmých učňů a učednic a sociální poradnu pro hluchoněmé. V roce 1951 je předán do státní správy. V Domově byl později zřízen internát Středního odborného učiliště pro neslyšící. (Hrubý 1999)

Ústav pro hluchoněmé, škole odrostlé dívky v Bechyni

- Otevírají ho v roce 1930 školské sestry Noteramské z Horažďovic pro neslyšící dívky, které nabyly vzdělání v ústavech pro hluchoněmé. Zde se dívky učily ručním pracím, šití šatů, úpravě klobouků, vaření, praní a žehlení. (Hrubý 1999)

Učebné dílny pro hluchoněmé v Praze

- Vyučování zde bylo zahájeno 9.října 1939. Na rozdíl od Pokračovací školy v Radlicích zde nebyli učňové na odbornou výuku umisťováni u živnostníků, ale dostávalo se jim úplného vyučení ve všeobecných i odborných předmětech přímo v dílnách. Řediteli byli postupně Václav Janovec, Jindřich Koloušek, Karel Staněk, Miloš Malý, Václav Provazník, František Herda a Ing. Zdeňek Maxa. V roce 1999 se sloučilo se školou pro sluchově postižené v Holečkově ulici, kde kdysi vzniklo. (Hrubý 1999)

Veřejná škola pro nedoslýchavé v Praze

- Zřízena byla výnosem Zemské školní rady od 1.9.1945. Prvním ředitelem byl Vlastimil Císař. Rodiče nedoslýchavých dětí považovali tento typ školy za zvláštní a dávali proto přednost běžným školám. V roce 1950 byla při této škole zřízena pionýrská organizace, ve stejném roce byla zřízena mateřská škola pro nedoslýchavé a v roce 1959 byl ve škole zřízen internát. Škola je přísně orální, ale bohužel mnozí učitelé vychovávají nedoslýchavé žáky k pohrdání s neslyšícími žáky. „*Nesmím ukazovat, ukazují jenom hloupé neslyšící děti!*“ (Hrubý 1999, s. 189).

Logopedický ústav hl. m. Prahy

- Byl založen v roce 1946, zakladatelem MUDr. Miloš Sovák a po kompetenčních sporech s foniatry v roce 1960 zrušen. MUDr. Miloše Sováka lze považovat za zakladatele české logopedie i moderní speciální pedagogiky. (Hrubý 1999)

Základní odborná škola pro neslyšící ve Zlíně

- Byla otevřena v roce 1948 při obuvnickém oddělení průmyslové školy ve Zlíně z iniciativy předsedy Spolku neslyšících ve Zlíně pana Josefa Sýkory ve Zlíně. Jednalo se o samostatnou třídu, kterou řídil ředitel Minář z Valašského Meziříčí. V říjnu 1949 byla ve Zlíně otevřena Lidová akademie pro neslyšící. (Hrubý 1999)

Gymnázium pro mládež s vadami sluchu

- Škola byla zřízena jako jedenáctiletka v roce 1954 a od roku 1961 byla jedenáctiletá střední škola přeměněna na dvanáctiletou, od roku 1969 nese název Gymnázium pro mládež s vadami sluchu. Prvním ředitelem byl Bohuslav Ondráček, dále pak Alena Bělohávková, PaedDr. Ivana Resková a RNDr. Pavel Laně. (Hrubý 1999)

Škola v Kyjově

- Tato „škola“ vznikla nejprve jako lůžkové oddělení nemocnice a v roce 1954 byla legalizována a nazvána jako Škola při ušním, nosním a krčním oddělení nemocnice v Kyjově. Od roku 1966 byla převedena do kompetence školství a její název se změnil na Mateřskou a základní školu pro nedoslýchavé v Kyjově. (Hrubý 1999)

Škola v Liberci

- Zahájila provoz v roce 1955 pod názvem Národní škola a domov pro nedoslýchavé v Liberci. Prvním ředitelkou byla Božena Čmelíková. V roce 1981 byl zahájen provoz mateřské školy v Liberci - Kateřinka. Dnes se jedná o jednu z nejkrásnějších škol v ČR, která je zcela otevřena moderním pedagogickým metodám. (Hrubý 1999)

Jesle pro sluchově postižené v Místku

- Otevřeny v roce 1961 a přijímaly děti od dvou let z celé republiky. Později byly přejmenovány na Léčebnu pro děti s vadami sluchu a řeči a v roce 1955 na Speciální mateřskou školu pro děti s vadami sluchu a řeči. (Hrubý 1999)

Škola v Ostravě - Porubě

- Byla zřízena v roce 1982, ředitelem je PaedDr. Pavel Němec. (Hrubý 1999)

Střední odborné učiliště, Střední průmyslová škola oděvní pro sluchově postiženou mládež v Brně

- Výuka v odborném učilišti začala v roce 1988, učebními obory byl strojní mechanik a krejčovská, později obráběč kovů, klempíř, lakýrník, kadeřnice. Prvním ředitelem byl PaedDr. Stanislav Floriána v roce 1992 byla ve stejné budově zřízena Ministerstvem školství Střední průmyslová škola oděvní. (Hrubý 1999)

Dvouletá střední škola pro sluchově postižené v Praze

- Byla otevřena v roce 1992 Federací rodičů a přátel sluchově postižených. Cílem této školy bylo vyrovnat znalosti nadaných sluchově postižených absolventů škol se znalostmi absolventů základních škol běžného typu. Ředitelkou se stala PaedDr. Jana Barešová. V roce 1997 byla přeměněna na Střední odbornou školu pro sluchově postižené, obecně prospěšnou společnost. (Hrubý 1999)

Vysokoškolské studium neslyšících v Brně

- Na podnět pana Kaje Kostelníka - předsedy Sdružení pro kulturu neslyšících SORDOS byl v Brně zřízen Ateliér výchovné dramatiky neslyšících, vedoucí je doc.prof. Mgr. Zoja Mikotová. Neslyšícím tak bylo otevřeno tříleté bakalářské studium dramatické výchovy zaměřené na pohybové výchovné disciplíny. A v roce 1992, opět z iniciativy SORDOSu bylo v Brně otevřeno na Katedře výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity pro neslyšící jednooborové studium kresby, malby, grafiky, modelování a výtvarného písma. Mimořádnou zásluhu o toto studium má doc. PaedDr. Jiří Eliška. (Hrubý 1999)

Institut pro neslyšící v Berouně

- Činnost tohoto Institutu pro neslyšící, který se stal především prvním centrem péče o slepohluché děti v ČR byla zahájena v roce 1993. Prvním ředitelem je PaedDr. Miloň Potměšil, Ph.D. (Hrubý 1999)

Střední zdravotnická škola pro neslyšící v Berouně

- Zřízena v roce 1994 Ministerstvem zdravotnictví se specializací zubní technik. Prvním ředitelem byl opět PaedDr. Miloň Potměšil. (Hrubý 1999)

Bilingvální mateřská škola pro sluchově postižené

- Zřízena v roce 1995 jako experimentální mateřská škola, výuka probíhala pouze jeden den v týdnu. Řádná výuka pak byla zahájena v roce 1996 a od 1. ledna 1997 byla pod názvem Bilingvální mateřská škola pro sluchově postižené, spol. s.r.o. zařazena do sítě škol. Od samého počátku působili ve škole kromě slyšících učitelek také dvě sluchově postižené asistentky. V roce 1998 byl zajištěn plynulý přechod „absolventů“ mateřské školy na základní školu v Holečkově ulici, která rovněž začala vyučovat bilingválně. (Hrubý 1999)

Vysokoškolské studium neslyšících v Praze

- Z iniciativy prof. PhDr. Aleny Macurové CSc. byl schválen v září 1996 Akademickým senátem Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze nový vysokoškolský obor Čestina v komunikaci neslyšících. (Hrubý 1999)

4 Přehled škol sekundárního typu pro sluchově postižené v ČR

V této kapitole uvádím přehled středních škol pro sluchově postižené, které se nachází na území České republiky. Věnuji se zde možnostem studia jedinců se sluchovým postižením, získání jejich odborné kvalifikace pro výkon povolání.

Mateřská škola, základní škola a střední škola pro sluchově postižené, České Budějovice.

Studium na této škole nabízí studium na odborném učilišti, v praktické škole dvouleté a v praktické škole jednoleté.

Odborné učiliště

Odborné učiliště zde nabízí obor sklenářské práce s délkou studia 3 roky. Ukončením studia je závěrečná zkouška. V tomto učebním oboru získávají studenti zkušenosti při práci se sklem.

Uplatnění: absolvent se může uplatnit jako stavební dělník, výkon sklenářských prací.

Praktická škola dvouletá

Tato škola je určena žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, případně žákům s více vadami. Délka studia je dvouletá, ukončením je závěrečná zkouška. Za dobu studia si žák osvojí znalosti a manuální dovednosti potřebné k výkonu konkrétních jednoduchých činností.

Uplatnění: pomocné práce ve zdravotnictví sociální péče a službách ve výrobních podnicích, zemědělství případně chráněných pracovištích.

Praktická škola jednoletá

Je určena žákům s těžkým zdravotním postižením, zejména s těžkým stupněm mentálního postižení, zejména žákům, kteří se ze zdravotních či jiných zdravotních důvodů nemohou vzdělávat na jiném druhu a typu školy. Po dobu studia získávají žáci manuální dovednosti využitelné v profesním i osobním životě.

Uplatnění: přiměřený výkon v chráněných pracovištích a pomocné práce v různých profesních oblastech. (www.sluchpostcb.cz)

Střední škola, Základní škola a Mateřská škola, Hradec Králové

Tato škola nabízí vzdělávání v maturitních oborech Předškolní a mimoškolní pedagogika a Reprodukční grafik pro média. Jsou jediné svého druhu nabízené žákům s vadami sluchu v celé České republice. Dále pak maturitní obor- nástavbové studium v oblasti dřevařské a nábytkářské výroby, dalšími jsou učební obory.

- Předškolní a mimoškolní pedagogika, studium je zakončené maturitní zkouškou, absolventi se mohou uplatnit jako vychovatelé nebo pedagogové volného času, učitelé v MŠ, ŠD.
- Reprodukční grafik pro média, studium opět zakončeno maturitní zkouškou, kombinuje technické a výtvarné schopnosti, absolventi mohou najít uplatnění v oblasti polygrafie, propagace, dále ve firmách, které se zabývají zpracováním grafických a digitálních dat.
- Dřevařská a nábytkářská výroba, jedná se o nástavbové studium pro absolventy oboru zpracování dřeva, zakončeno je maturitní zkouškou.
- Obory vzdělávací skupiny „H“
- Obory jsou určeny pro chlapce a dívky, studium je zakončeno závěrečnou zkouškou a získáním výučního listu v daném oboru s možností získání živnostenského listu.
- Truhlář
- Umělecký truhlář
- Umělecký řezbář
- Kuchař
- Cukrář - výroba
- Obory vzdělávací skupiny „E“
- Obory s výjimkou truhlářské práce jsou opět určeny pro chlapce i dívky, jsou sníženy nároky na teoretickou výuku a nevyučuje se zde cizí jazyk. Studium je zakončeno závěrečnou zkouškou a získáním výučního listu.
- Truhlářské práce

- Kuchařské práce
- Cukrářské práce

Uplatnění: absolventů skupin „H“ i „E“ v malých i velkých kuchařských, cukrářských a truhlářských provozech, mohou provozovat soukromou živnost a mohou se dále vzdělávat na středních školách. (www.neslhk.com)

Střední škola pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí

V této škole lze studovat v dále uváděných oborech.

Zahradník, zahradnice - jedná se o tříletý učební obor zakončený zkouškou s výučním listem, absolventi mohou dále pracovat ve všech zahradnických oborech. Elektrikář - tříletý učební obor zakončený závěrečnou zkouškou s výučním listem, absolventi získají praktické a teoretické znalosti z elektroniky, měřící techniky, výpočetní techniky.

Elektronické počítačové systémy - čtyřletý učební obor zakončený maturitní zkouškou. Hlavní náplň studia jsou informační technologie.

Počítačové systémy a aplikovaná elektrotechnika - opět čtyřletý učební obor. (www.val-mez.cz)

Střední škola, Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené, Výmolova 169, Praha 5

Jedná se o střední školu pro sluchově postižené, která nabízí zájemcům studijní obor Asistent zubního technika - čtyřleté denní studium zakončené maturitní zkouškou se zákonnou možností prodloužení studia (většinou na 5 let).

Uplatnění: jako zubní laborant (www.sksp.org)

Střední škola, Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené, Holečkova 4, Praha

Učební obory (1 - 4 leté) - krejčí, cukrář - výroba, čalouník, malíř - interiéry, kuchař, zámečnický, pekař.

Společné stravování - dvouleté nástavbové studium.

Hotelnictví – turismus - studijní obor, 4 letá střední škola.

Uplatnění: V široké oblasti hotelového průmyslu a v oblasti služeb cestovního ruchu.

(www.holeckova.yc.cz)

Gymnázium, Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené, Ječná 27/530, Praha

Jedná se o všeobecné 4 - leté gymnázium zakončené maturitní zkouškou, od třetího ročníku možnost volby studia seminářů dle svých zájmů a budoucího zaměření. Studium na škole připraví absolventy ke studiu na VOŠ a VŠ.

(www.jecna27.cz)

Střední škola, B. Dvorského 17, Olomouc - Svatý Kopeček

Státní střední škola zajišťuje výuku ve čtyřletém oboru hotelnictví a ve dvouletých nástavbových oborech společného stravování a podnikání. Obory jsou určeny pro zdravotně postižené žáky.

Dále zajišťuje výuku ve tříletých učebních oborech - kuchař - číšník, cukrář, prodavač, kuchařské práce, cukrářské práce a studium ve dvouleté praktické škole.

(www.sskopecek.cz)

Střední škola pro sluchově postižené a Odborné učiliště, Gellnerova 1, Brno

Státní střední průmyslová škola a střední odborné učiliště pro sluchově postižené zajišťuje výuku čtyřletého oboru oděvnictví a informatika v ekonomice.

Informační technologie - obor vzdělání je zaměřen na informatiku v ekonomice. Umožňuje sluchově postiženým žákům získat znalosti a dovednosti z oblasti počítačového hardwaru a softwaru, počítačových sítí a technických prostředků přenosu dat. Obor vzdělání je zakončen maturitní zkouškou.

Uplatnění: Absolvent je připraven pro činnost v oblasti užití a tvorby ekonomického softwaru v různých odvětvích.

Strojní mechanik - obor připravuje žáky pro ruční nebo strojní zhotovování součástí strojů, zařízení a prvků konstrukcí.

Uplatnění: Absolventi mohou najít uplatnění ve firmách, které se zaměřují na strojírenskou výrobu, jako například strojní zámečník, provozní zámečník, montér ocelových konstrukcí, potrubář a další.

Odborné učiliště nabízí ke studiu tyto obory:

Prodavačské práce - smíšené zboží - žáci se připravují pro práci v supermarketech a hypermarketech, ale své uplatnění mohou najít i v malých a smíšených prodejnách.

Uplatnění: Absolvent se může uplatnit v prodejních řetězcích při přípravě zboží k prodeji, jeho vyskladňování nebo aranžování.

Podlahářské práce - během studia žáci získávají všestranné vědomosti a dovednosti spojené se zřizováním různých druhů podlah. Obor je vhodný pro chlapce.

Uplatnění: Absolvent je po ukončení studia vykonávat praxi v podlahářských nebo stavebních firmách nebo v oblasti údržby podlah v administrativních nebo průmyslových budovách. Nabízí se možnost soukromého podnikání.

Studium všech oborů na odborném učilišti je ukončeno závěrečnou zkouškou, absolventi získají výuční list.

5 Vysokoškolské studium sluchově postižených studentů v ČR

V rámci vysokoškolského studia sluchově postižených studentů v současné době existují dvě možnosti.

1. Integrace - možnost studia sluchově postižených studentů na běžných vysokých školách s omezeným výběrem oborů

Palackého univerzita v Olomouci - obor Aplikovaná tělesná výchova a Speciální pedagogika

Univerzita Hradec Králové - obor Učitelství 1. stupně - speciální pedagogika mladšího školního věku.

2. Organizované terciární vzdělávání - na VŠ jsou zřízeny samostatné speciální studijní obory přednostně určené sluchově postiženým studentům, kterým jsou tak nabízeny optimální studijní podmínky - tlumočnické a zapisovatelské služby.

JAMU - obor Výchovná dramatika neslyšících

FF UK - obor Čeština v komunikaci neslyšících

K vysokoškolskému studiu se dá podotknout, že na řadě universit již existuje osoba nebo střediska pro handicapované studenty, která se však zaměřují více na tělesně nebo zrakově postižené, neslyšícím studentům vychází vedení vstříc alespoň ve formě rozložení studia nebo například v poskytnutí příspěvku na kopírovací kartu. V Brně existuje zatím zřejmě jediné středisko svého rozsahu v ČR pro handicapované studenty Teiresias - zde jsou poskytovány neslyšícím studentům Masarykovy Univerzity například tlumočnické služby nebo i osobní asistent. Takováto střediska by byla potřebná v rámci každé univerzity. (Zíkl, 2004).

II Praktická část

Praktickou část práce měly tvořit výsledky dvou dotazníků - první byl vytvořen pro střední školy pro sluchově postižené, druhý pak pro sluchově postižené občany z mého okolí. V prvním případě bohužel nedošlo k žádanému výsledku, neboť z osmi oslovených škol zodpověděla dotazník pouze jediná, druhá pak na mé oslovení reagovala odmítnutím z časových důvodů. Proto jsem se dále v práci tímto tématem již blíže nezabývala. Pro úplnost mé práce ale přesto uvádím získané údaje ze Střední školy pro sluchově postižené a Odborného učiliště Brno. Dotazník pro střední školy pro sluchově postižené tvoří přílohu č. 2. Druhým dotazníkem - pro sluchově postižené občany jsem oslovila celkem 20 respondentů, vyplněný dotazník vrátili všichni oslovení, návratnost dotazníkového šetření v tomto případě byla tedy 100%.

V praktické části jsem postupovala následovně :

- sestavení dotazníku
- oslovení respondentů, předání dotazníku a jejich zpětné soustředění
- zhodnocení odpovědí, sestavení tabulek, vytvoření grafů
- interpretace údajů a vypracování výsledku dotazníkového šetření

6 Charakteristika dotazníku

Celé znění zpracovaného dotazníku nalezneme v příloze č. 1 Uplatnění absolventů středních škol pro sluchově postižené v ČR. Otázky č. 1, 5, 6 zjišťují základní demografické údaje o respondentovi (pohlaví, věk, vzdělání). Ostatní otázky jsou zaměřeny na zjištění konkrétních údajů o respondentech (např. doba vzniku postižení, stupeň sluchového postižení, pracovní zařazení atd.) vedoucí ke zjištění pracovního uplatnění sluchově postižených občanů. V další kapitole uvádím výsledky dotazníkového šetření v tabulkách a grafech. V závěru je provedeno hodnocení dosažených výsledků.

7 Výsledky dotazníkového šetření

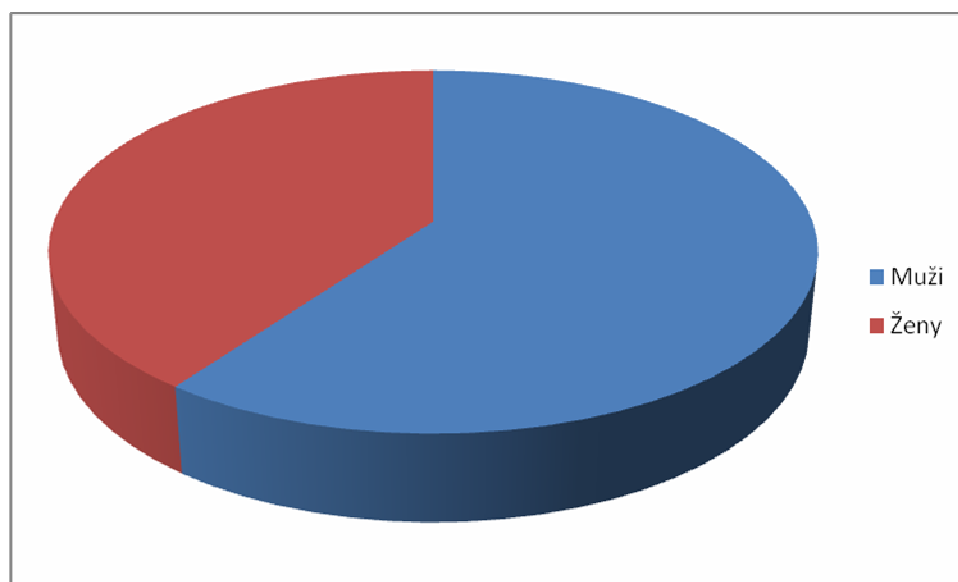
Uplatnění absolventů středních škol pro sluchově postižené v ČR.

1. otázka v dotazníku: Jste muž nebo žena ?

Tabulka č. 1 Složení respondentů podle pohlaví

Muži	12
Ženy	8
Celkem	20

Graf č. 1 Složení respondentů podle pohlaví

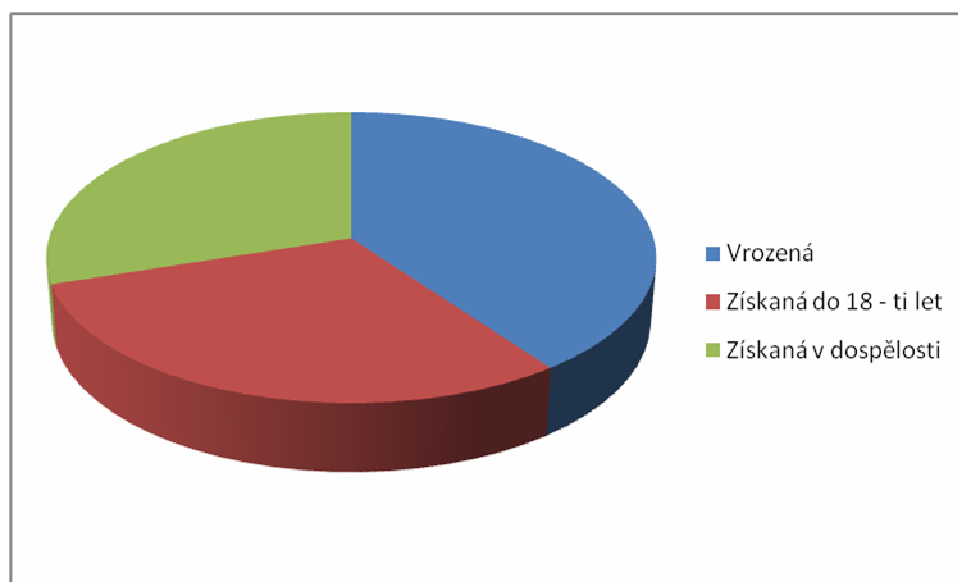
Graf č. 1 znázorňuje faktickou účast, tedy celkový počet respondentů v průzkumu a vyjadřuje poměr mužů a žen. Mužů bylo 12, žen 8. Celkem bylo rozdáno 20 dotazníků, vybráno zpět také 20. Návratnost dotazníků byla tedy 100%.

2. otázka v dotazníku: Doba vzniku Vašeho postižení podle věku

Tabulka č. 2 Doba vzniku postižení podle věku

Vrozená	8
Získaná do 18 ti let	6
Získaná v dospělosti	6
Celkem	20

Graf č. 2 Doba vzniku postižení podle věku

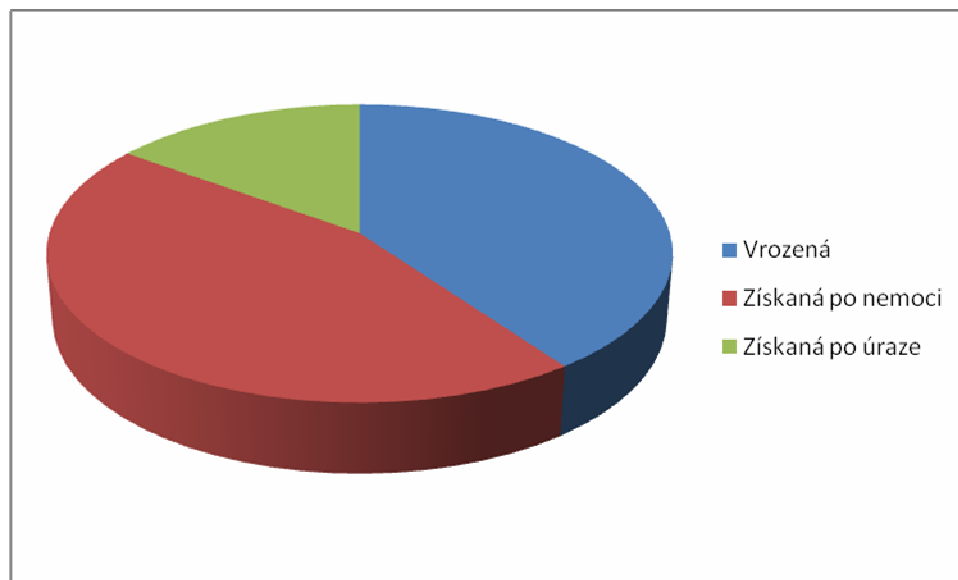
Z grafu č. 2 lze vyčíst dobu vzniku postižení podle věku. Z 20 ti dotazovaných se 8 respondentů se sluchovou vadou narodilo, 6 jich sluchovou vadu získalo do 18 ti let věku a 6 pak v dospělosti.

3. otázka v dotazníku: Doba vzniku Vašeho postižení podle příčiny

Tabulka č. 3 Doba vzniku postižení podle příčiny

Vrozená	8
Získaná po nemoci	9
Získaná po úraze	3
Celkem	20

Graf č. 3 Doba vzniku postižení podle příčiny

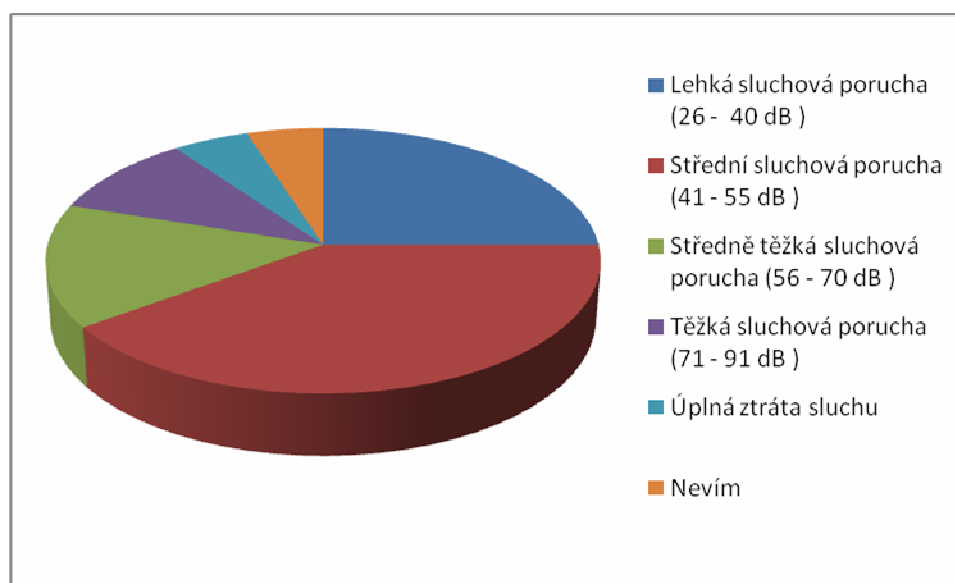
Graf č. 3 ukazuje dobu vzniku sluchového postižení podle příčiny. Z 20 ti respondentů 8 má sluchovou vadu vrozenou, 9 získalo sluchovou vadu po nemoci, 3 respondenti uvádí vznik sluchové vady jako následek úrazu.

4. otázka v dotazníku: Jaký je stupeň Vašeho sluchového postižení?

Tabulka č. 4 Stupeň postižení respondentů

Lehká sluchová porucha (26 - 40 dB)	5
Střední sluchová porucha (41 - 55 dB)	8
Středně těžká sluchová porucha (56 - 70 dB)	3
Těžká sluchová porucha (71 - 91 dB)	2
Úplná ztráta sluchu	1
Nevím	1
Celkem	20

Graf č. 4 Stupeň postižení respondentů

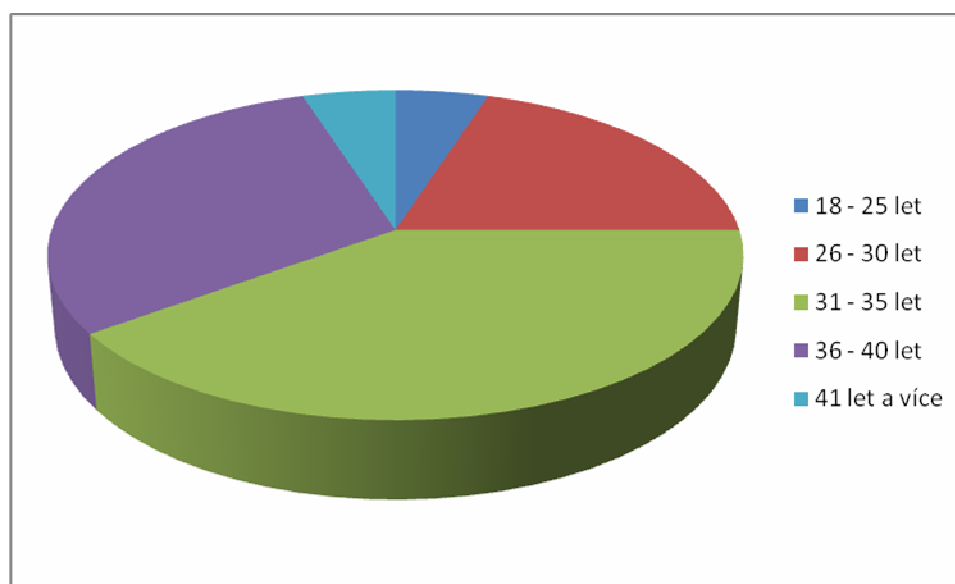
Z grafu č. 4 vyplývá názorně stupeň postižení respondentů. Pět jich uvádí lehkou sluchovou poruchu, střední sluchovou poruchou je postiženo 8 respondentů, středně těžkou sluchovou poruchou jsou postiženi 3 ze zkoumaného vzorku respondentů, 2 respondenti mají těžkou sluchovou poruchu a jeden pak úplnou ztrátu sluchu. Jeden respondent stupeň svého postižení nedokáže určit.

5. otázka v dotazníku: Kolik je Vám let ?

Tabulka č. 5 Věkové složení respondentů

18 - 25 let	1
26 - 30 let	4
31 - 35 let	8
36 - 40 let	6
41 let a více	1
Celkem	20

Graf č. 5 Věkové složení respondentů

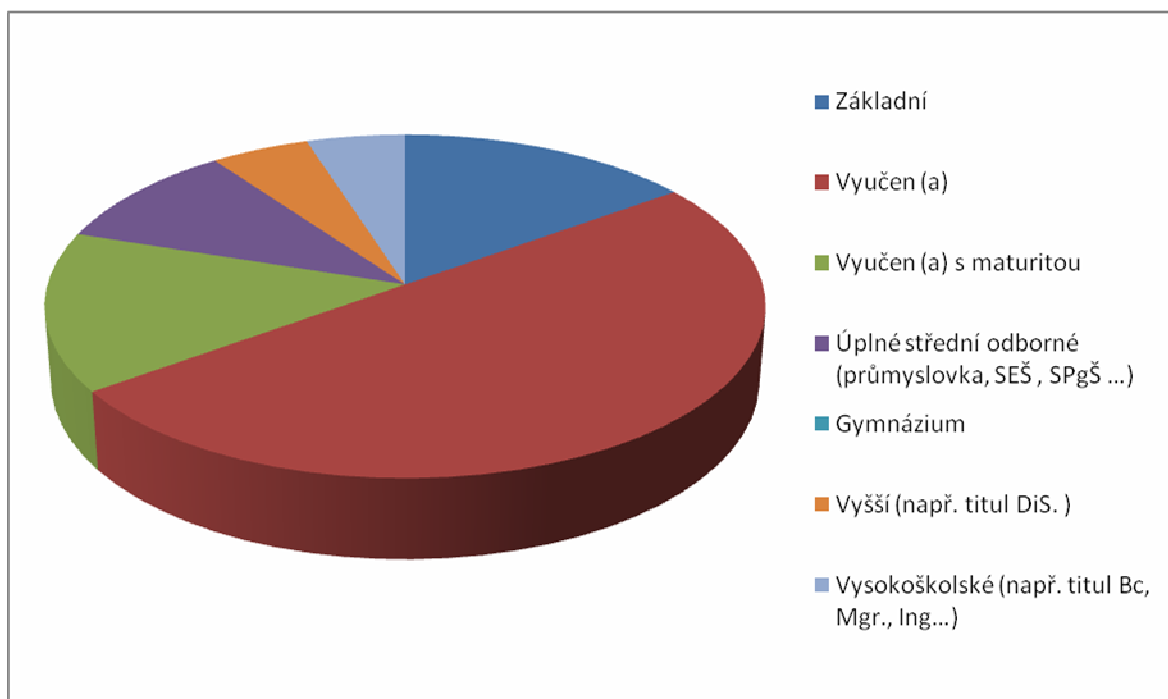
Z grafu č. 5 vyčteme, že ve zkoumaném vzorku je největší zastoupení mezi dotazovanými ve věkové kategorii 31 - 35 let, téměř polovina všech dotázaných. Další poměrně silnou část tvoří věková kategorie 36 - 40 let. Pětinu pak tvoří věková kategorie 26 - 30 let, po jednom respondentovi jsou zastoupeny věkové kategorie 18 - 25 let a 41 a více let.

6. otázka v dotazníku: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tabulka č. 6 Dosažené vzdělání respondentů

Základní	3
Vyučen (a)	10
Vyučen (a) s maturitou	3
Úplné střední odborné (průmyslovka, SEŠ , SPgŠ ...)	2
Gymnázium	0
Vyšší (např. titul DiS.)	1
Vysokoškolské (např. titul Bc, Mgr., Ing...)	1
Celkem	20

Graf č. 6 Dosažené vzdělání respondentů

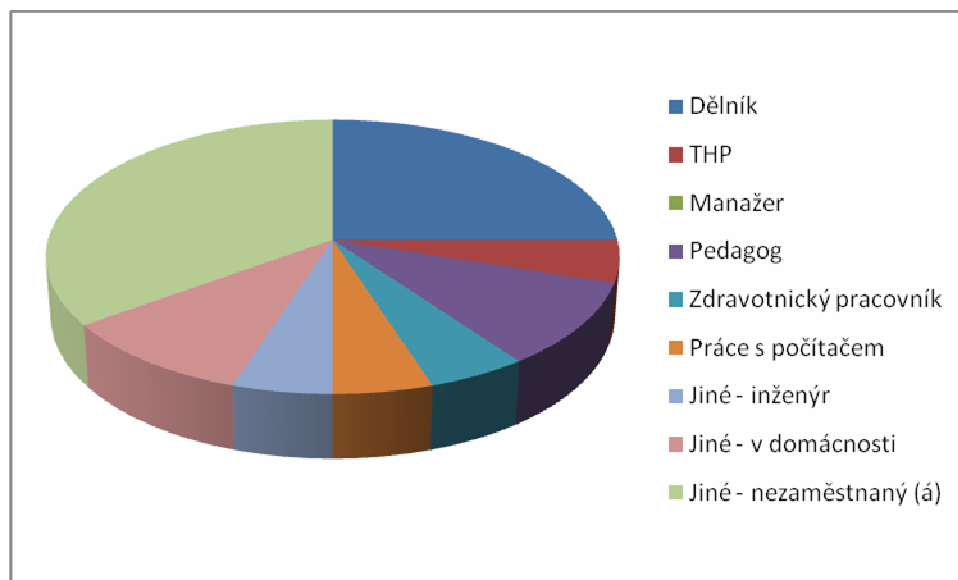
Z údajů uvedených v tabulce č. 6 vyplývá, že nejvíce respondentů ve zkoumaném vzorku je vyučeno, po třech je zastoupeno vzdělání základní a vyučen s maturitou, 2 respondenti mají úplné střední odborné vzdělání, 1 z dotazovaných získal vzdělání vyšší odborné a 1 dosáhl vysokoškolského vzdělání. Grafické znázornění získaných údajů zachycuje graf č. 6.

7. otázka v dotazníku: Jaké je Vaše profesní zařazení - obor, ve kterém pracujete?

Tabulka č. 7 Profesní zařazení

Dělník	5
THP	1
Manažer	0
Pedagog	2
Zdravotnický pracovník	1
Práce s počítačem	1
Jiné - inženýr	1
Jiné - v domácnosti	2
Jiné - nezaměstnaný (á)	7
Celkem	20

Graf č. 7 Profesní zařazení

V uvedené tabulce a následném grafu je znázorněno profesní zařazení dotazovaných. Při pohledu na tabulku je patrné, že profesní zařazení zkoumaných respondentů je velmi různorodé. Sedm z nich je dlouhodobě nezaměstnaných, pět pracuje jako dělníci, po jednom mají zastoupeny profese THP, zdravotnický pracovník, práce s počítačem a inženýr (tento neuvedl ve své odpovědi bližší zařazení). Dvě ženy jsou toho

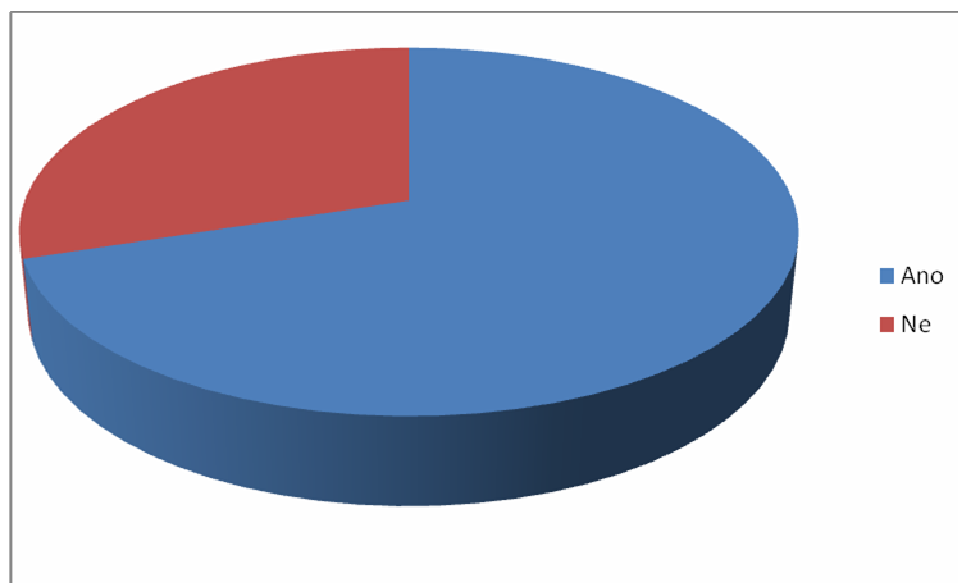
času na rodičovské dovolené a dva z respondentů pracují v oblasti školství jako pedagogičtí pracovníci.

8. otázka v dotazníku: Omezilo Váš výběr povolání nějakým způsobem Vaše postižení

Tabulka č. 8 Omezení výběru povolání

Ano	14
Ne	6
Celkem	20

Graf č. 8 Omezení výběru povolání

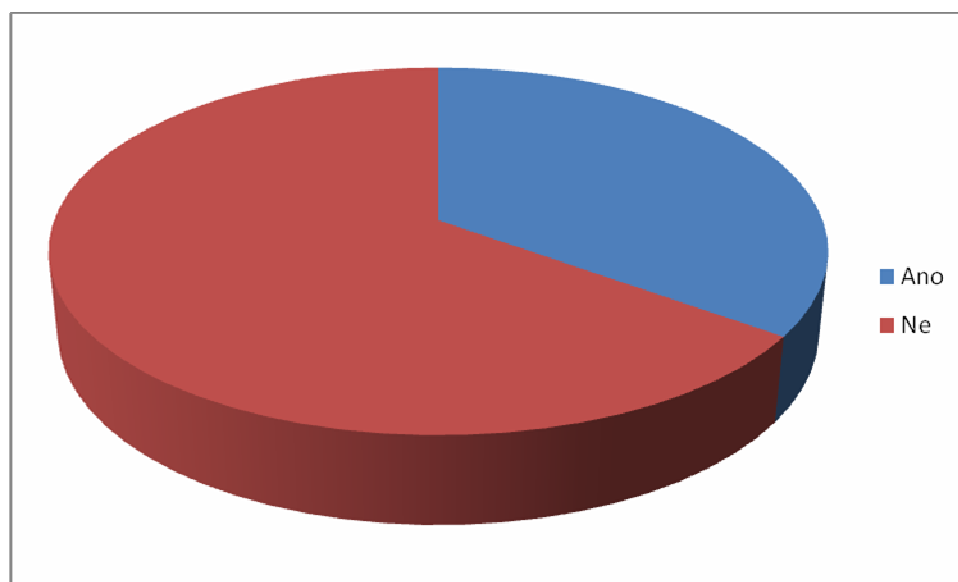
Z grafu č. 8 celkem jednoznačně vyplývá, že většinu respondentů při výběru jejich povolání ovlivnilo právě jejich sluchové postižení. Na tuto otázku odpovědělo kladně 14 dotazovaných, 6 odpovědělo záporně.

9. otázka v dotazníku: Měl (a) jste možnost studovat na speciálních školách pro sluchově postižené?

Tabulka č. 9 Možnost studia na speciálních školách

Ano	7
Ne	13
Celkem	20

Graf č. 9 Možnost studia na speciálních školách

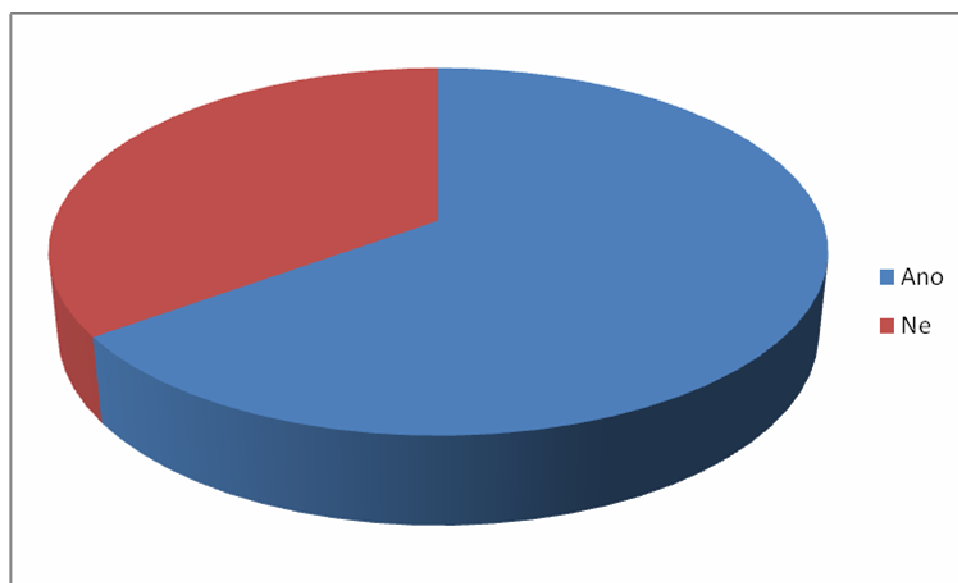
Graf č. 9 znázorňuje možnost studia sluchově postižených na speciálních školách pro sluchově postižené. Z 20 ti respondentů odpovídá na tuto otázku 13 záporně, záporná odpověď byla však ve většině případů zdůvodněna velkou vzdáleností typu těchto škol od místa bydliště, s tím spojené buď dlouhé cestování, anebo následně ubytování na domovech mládeže, odloučení od rodiny.

10. otázka v dotazníku : Vybral (a) jste si ke studiu školu běžného typu ve Vašem okolí?

Tabulka č. 10 Studium na škole běžného typu

Ano	13
Ne	7
Celkem	20

Graf č. 10 Studium na škole běžného typu

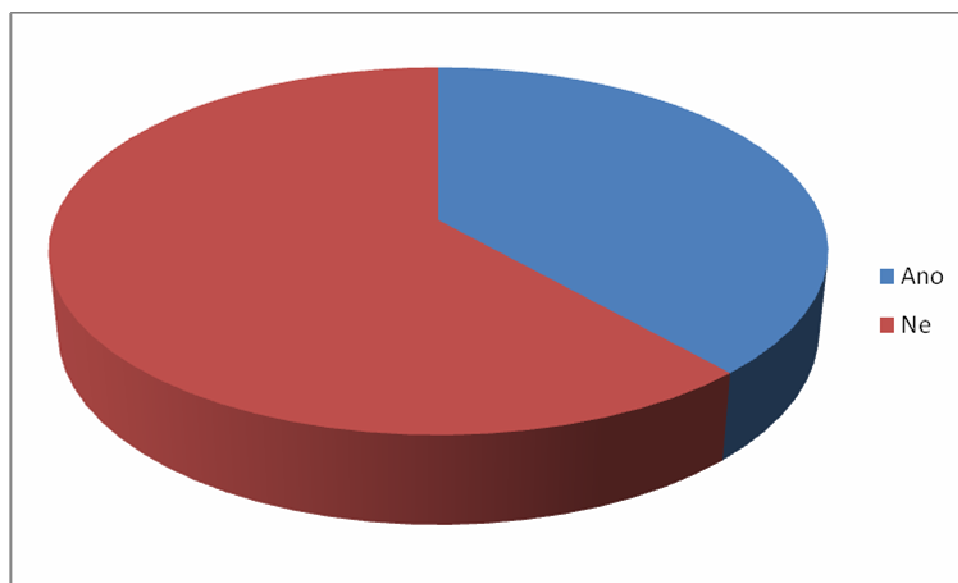
Graf č. 10 názorně ukazuje odpověď na otázku výběru možnosti studia na běžném typu škol v okolí. Zde naopak preferovala většina respondentů v počtu 13 ti volbu školy v blízkosti bydliště, i když vzhledem k jejich danému sluchovému postižení nebylo studium vždy jednoduché.

11. otázka v dotazníku: Byl (a) jste během studia na běžném typu škol spokojen (a) s přístupem pedagogů?

Tabulka č. 11 Spokojenost s přístupem pedagogů

Ano	5
Ne	8
Celkem	13

Graf č. 11 Spokojenost s přístupem pedagogů

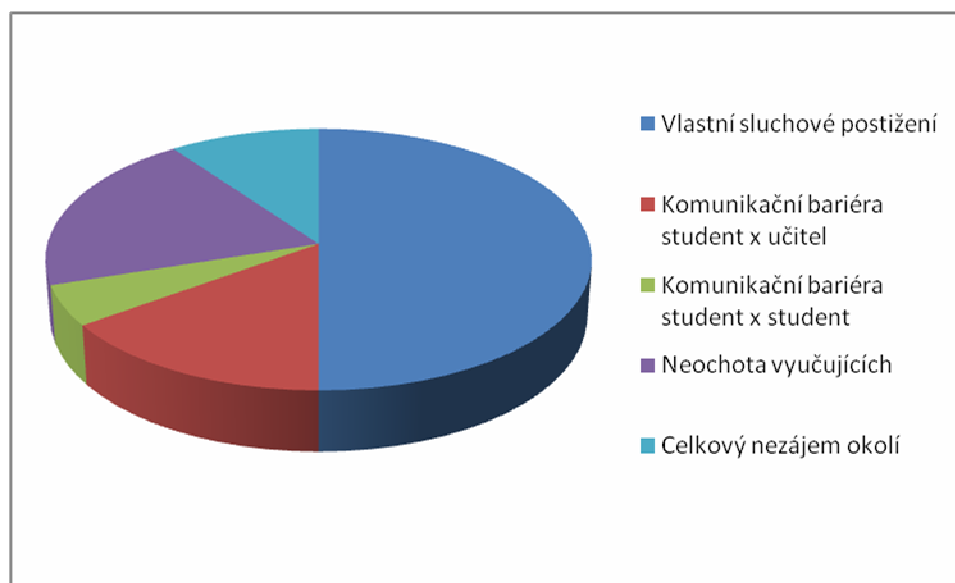
Odpověď na otázku č. 11 - spokojenost s přístupem pedagogů během studia znázorňuje graf č. 11. Přesto, že záporná odpověď převažuje - celkem 8 z dotazovaných odpovídalo záporně, nedá se hodnotit přístup pedagogů ke sluchově postiženým jako převážně negativní.

12. otázka v dotazníku: Jaké překážky nejvíce ztěžují studium osobám se sluchovým postižením?

Tabulka č. 12 Překážky při studiu

Vlastní sluchové postižení	10
Komunikační bariéra student x učitel	3
Komunikační bariéra student x student	1
Neochota vyučujících	4
Celkový nezájem okolí	2
Celkem	20

Graf č. 12 Překážky při studiu

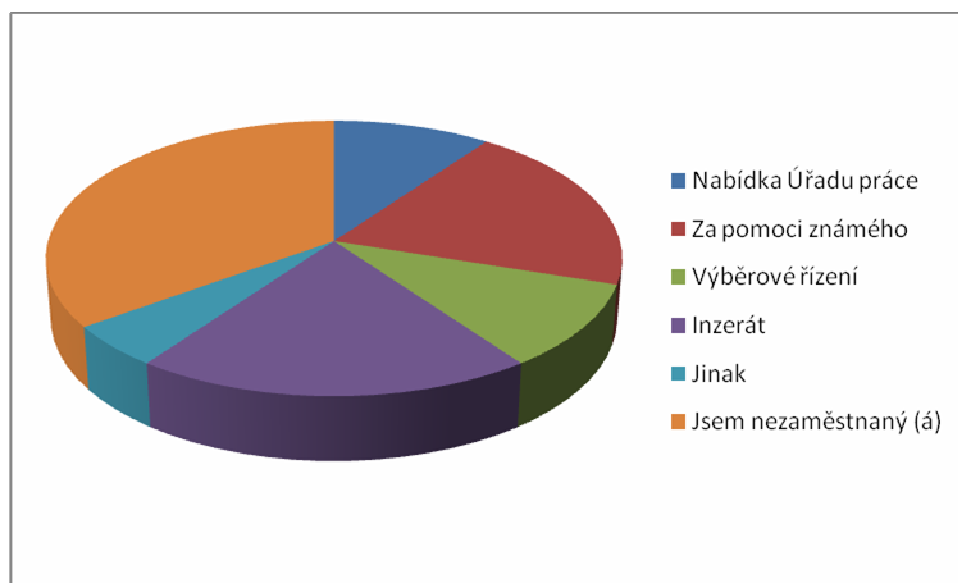
Graf č. 12 poukazuje na fakt, že největší překážkou studia sluchově postižených je právě jejich dané sluchové postižení a s tím spojený nedostatek kompenzačních a učebních pomůcek na školách, neznalost znakové řeči u pedagogů, nepřítomnost tlumočníka do znakové řeči, z toho důvodu i pomalejší porozumění výkladu a další. Čtyři z dotazovaných uvádějí jako překážku ve studiu neochotu vyučujících, tři komunikační bariéru mezi učitelem a studentem, dva celkový nezájem okolí a jeden uvádí komunikační bariéru mezi studenty.

13. otázka v dotazníku: Jak jste si našel (a) své zaměstnání?

Tabulka č. 13 Jak jste si našel (a) své zaměstnání

Nabídka Úřadu práce	2
Za pomoci známého	4
Výběrové řízení	2
Inzerát	4
Jinak	1
Jsem nezaměstnaný (á)	7
Celkem	20

Graf č. 13 Jak jste si našel (a) své zaměstnání

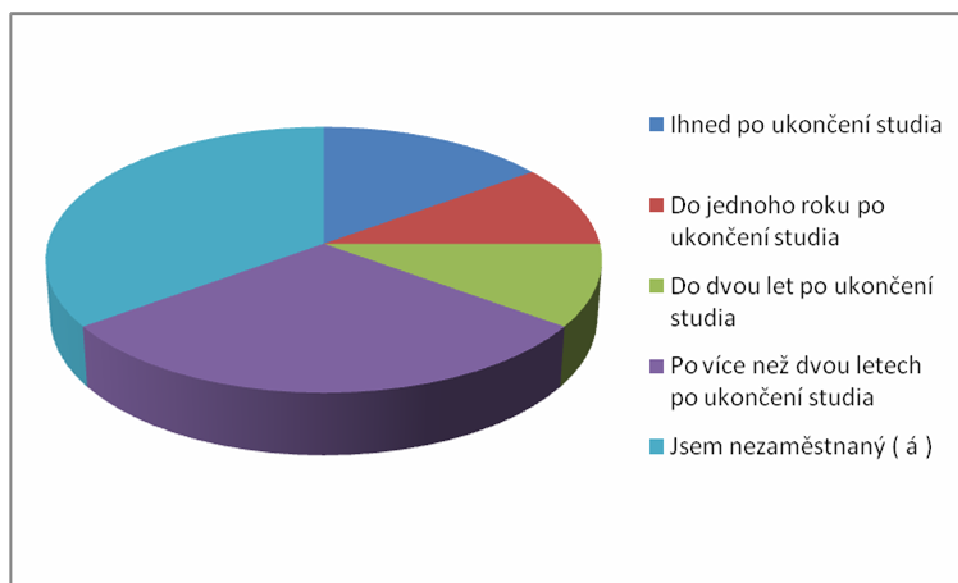
Z grafu č. 13 vyčteme odpověď na otázku získání zaměstnání. Sedm z respondentů je bohužel dlouhodobě nezaměstnaných, čtyřem pomohl k získání pracovního místa známý a inzerát, jeden uvádí odpověď jinak, dva z respondentů se zúčastnili s kladným výsledkem výběrového řízení a jen dvěma respondentům z 20 dotázaných pomohl získat pracovní místo Úřad práce.

14. otázka v dotazníku: Pracovní uplatnění jste získal(a)?

Tabulka č. 14 Získání pracovního uplatnění

Ihned po ukončení studia	3
Do jednoho roku po ukončení studia	2
Do dvou let po ukončení studia	2
Po více než dvou letech po ukončení studia	6
Jsem nezaměstnaný (á)	7
Celkem	20

Graf č. 14 Získání pracovního uplatnění

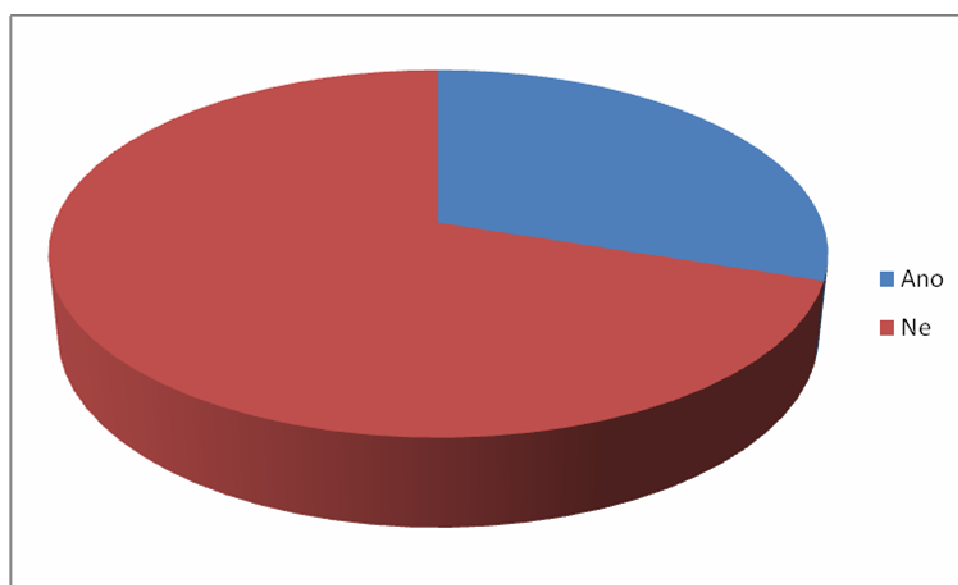
Graf č. 14 je ukazuje rychlost získání pracovního místa po ukončení studií. Znovu zůstává 7 dlouhodobě nezaměstnaných, jen třem z respondentů se podařilo zaměstnání najít ihned po ukončení studia, dva získali pracovní místo do jednoho roku, dva do dvou let a šest respondentů za dva roky po ukončení studia. Rychlost získávání pracovního místa nezáležela na výši dosaženého vzdělání.

15. otázka v dotazníku: Pracujete v oboru, který odpovídá Vaší odbornosti?

Tabulka č. 15 Zaměstnání v odpovídajícím oboru

Ano	6
Ne	14
Celkem	20

Graf č. 15 Zaměstnání v odpovídajícím oboru

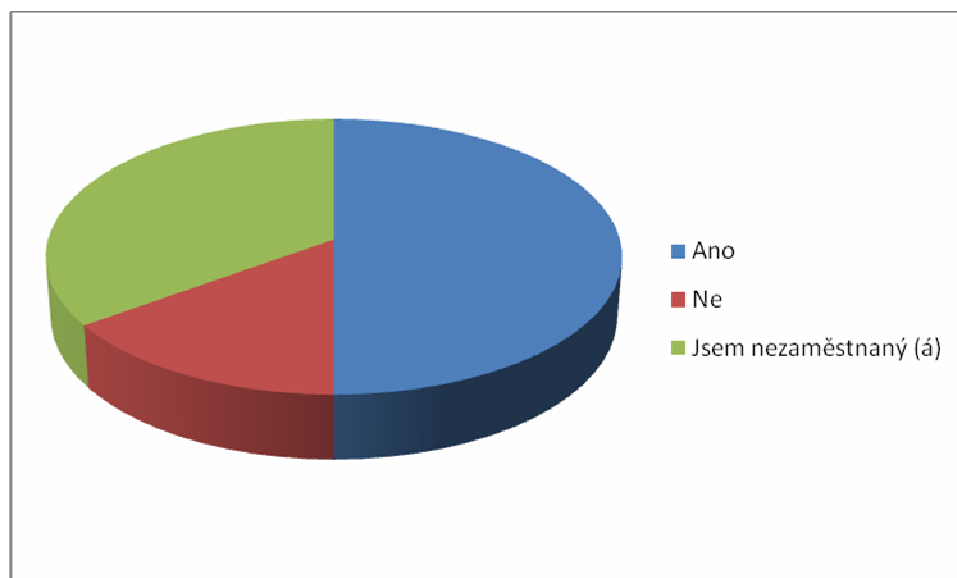
Celkem jednoznačná je odpověď na otázku, týkající se zaměstnání v oboru, který odpovídá získané odbornosti. Jak ukazuje graf č. 15, z 20 ti dotázaných odpovídá 14 na tuto otázku záporně, tedy nepracují ve svém oboru. Pouze 6 respondentů odpovědělo kladně.

16. otázka v dotazníku: Setkáváte se překážkami ze strany zaměstnavatele nebo spolupracovníků ve Vašem zaměstnání?

Tabulka č. 16 Překážky na pracovišti - zaměstnavatel / spolupracovníci

Ano	10
Ne	3
Jsem nezaměstnaný (á)	7
Celkem	20

Graf č. 16 Překážky na pracovišti - zaměstnavatel / spolupracovníci

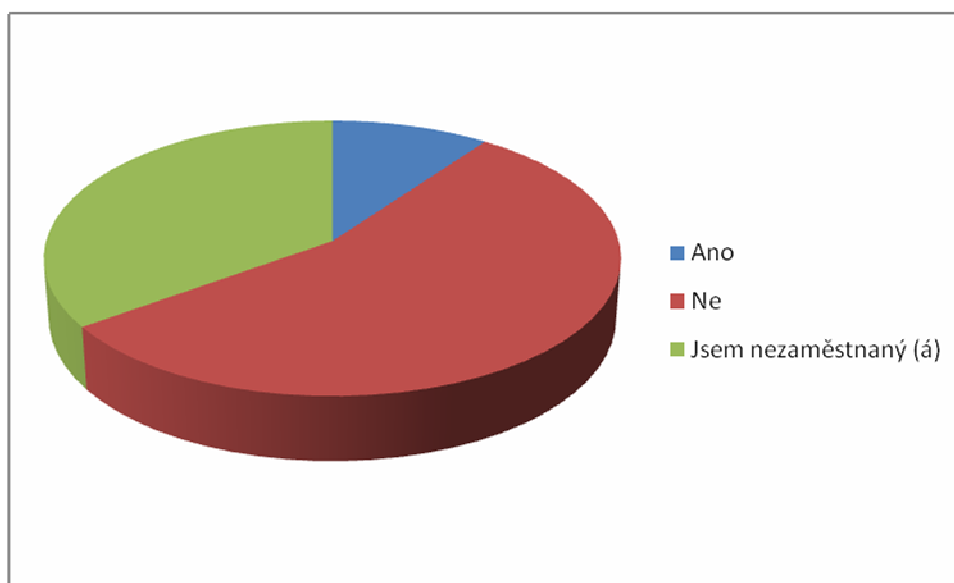
Graf č. 16 znázorňuje odpověď na otázku - překážky na pracovišti. Z celkem 13 ti zaměstnaných z 20 ti dotazovaných respondentů jich 10 odpovědělo ano, - setkávám se z důvodu svého sluchového postižení s různými překážkami. Pouze 3 respondenti překážky ze strany zaměstnavatele ani spolupracovníků na pracovišti nepocítují.

17. otázka v dotazníku: Jsou Vám poskytovány nějaké výhody ze strany zaměstnavatele plynoucí z Vašeho postižení?

Tabulka č. 17 Poskytování výhod plynoucích z postižení

Ano	2
Ne	11
Jsem nezaměstnaný (á)	7
Celkem	20

Graf č. 17 Poskytování výhod plynoucích z postižení

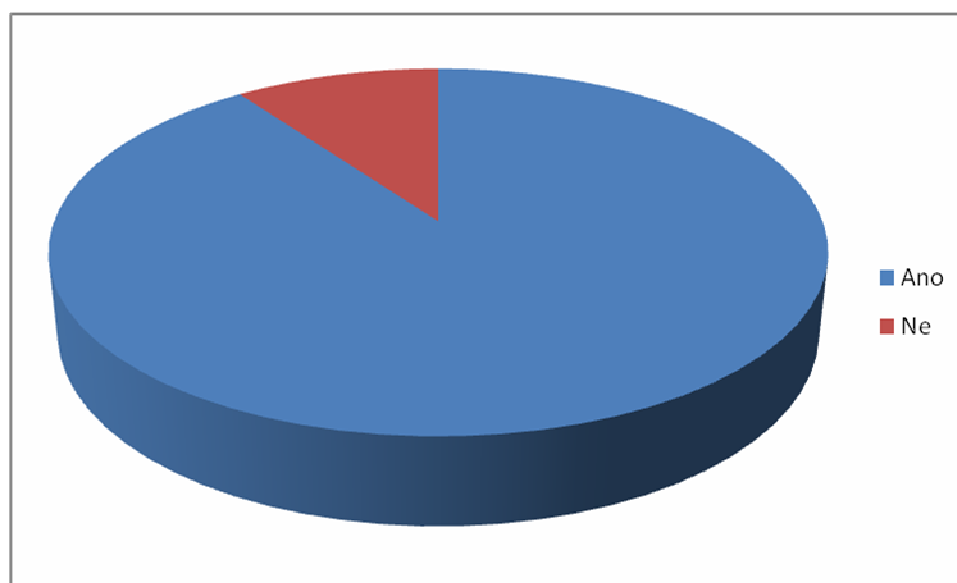
Opět jednoznačnou odpověď vyčteme z grafu č. 17 na otázku poskytování výhod ze strany zaměstnavatele vzhledem ke sluchovému postižení respondentů. Z 13 ti zaměstnaných jich záporně odpovědělo 11, pouze dva z respondentů odpovídali kladně.

18. otázka v dotazníku: Máte zájem zvyšovat si svou odbornost?

Tabulka č. 18 Zájem o zvyšování odbornosti

Ano	18
Ne	2
Celkem	20

Graf č. 18 Zájem o zvyšování odbornosti

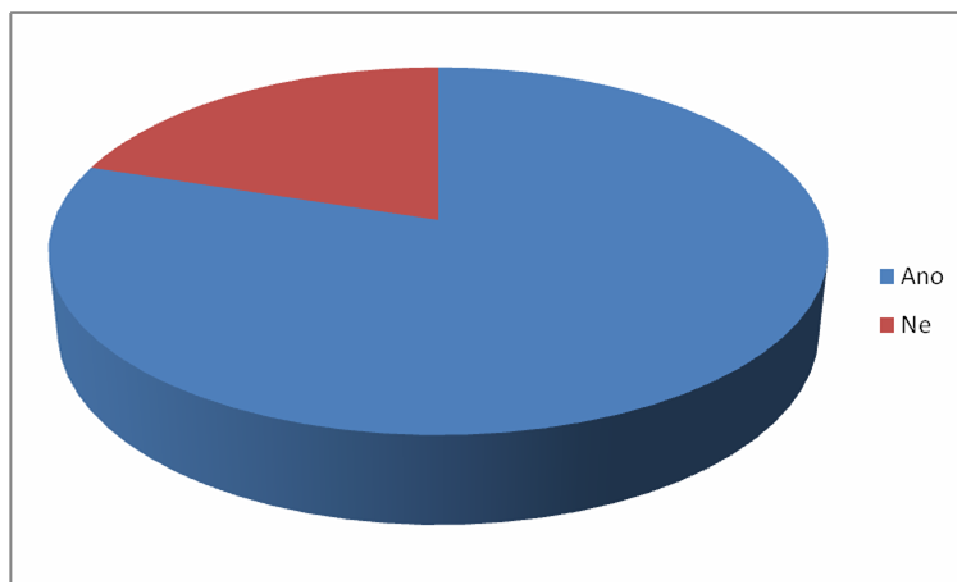
Graf č. 18 znázorňuje jednoznačně kladnou odpověď na otázku týkající se zájmu o zvyšování kvalifikace. Z 20 ti dotázaných respondentů jich odpovědělo kladně 18, dva dotázaní o zvýšení své kvalifikace zájem nemají.

19. otázka v dotazníku: Víte, jaké máte možnosti v oblasti zvyšování si své odbornosti?

Tabulka č. 19 Víte o možnostech zvyšování si své odbornosti

Ano	16
Ne	4
Celkem	20

Graf č. 19 Víte o možnostech zvyšování si své odbornosti

Poslední otázka v dotazníku byla nasměrována na zjištění, zda sluchově postižení vědí o možnostech zvyšování si své odbornosti. Šestnáct z dotazovaných odpovědělo kladně - což svědčí celkem přesvědčivě o zájmu této skupiny občanů o faktické zvýšení svého vzdělání a tím následně o zájmu získání dobrého a odpovídajícího zaměstnání. Čtyři z dotazovaných odpověděli záporně.

8 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření:

V rámci praktické části bakalářské práce bylo uskutečněno dotazníkové šetření u konkrétních sluchově postižených respondentů. Následovalo zpracování, analýza a interpretace získaných výsledků.

Údaje byly zpracovány čárkovací metodou do tabulek a grafů s následným vyhodnocením získaných informací.

Celkem bylo rozdáno 20 dotazníků, vráceno 20 dotazníků, návratnost byla tedy 100%. Z tohoto počtu se dotazníkového šetření zúčastnilo 12 mužů a 8 žen. Věkové složení respondentů bylo následující: 40 % (31 až 35 let), 30 % (36 - 40 let), 20 % (26 - 30 let), 5 % (18 - 25 let a 41 a více let).

9 Další zjištění a srovnání

Ze zpracovaných výsledků dotazníkového šetření vyplynula celkem přirozeně ještě jiná další srovnání a zjištění, z nichž některá pro zajímavost uvádím v následných tabulkách .

1. Věk respondentů + výše dosaženého vzdělání

	Věk respondentů				
Vzdělání respondentů	18 - 25 let	26 - 30 let	31 - 35 let	36 - 40 let	41 a více let
Základní				2	1
Vyučen(a)		2	4	4	
Vyučen(a) s maturitou			3		
Úplné střední odborné		1	1		
Gymnázium					
Vyšší	1				
Vysokoškolské		1			

Z údajů v tabulce je patrné, že vyššího stupně vzdělání dosáhli zejména mladší respondenti, ve věkových kategoriích do 35 ti let, tedy v podstatě v době, kdy se začala i jedincům se sluchovým postižením více nabízet možnost dalšího studia.

2. Pohlaví respondentů + výše dosaženého vzdělání

Vzdělání respondentů	Pohlaví respondentů	
	Muži	Ženy
Základní	2	1
Vyučen(a)	8	2
Vyučen(a) s maturitou		3
Úplné střední odborné	1	1
Gymnázium		
Vyšší		1
Vysokoškolské	1	

Z údajů v tabulce lze vyčíst, že výše dosaženého vzdělání je z pohledu pohlaví v podstatě srovnatelná. Největší rozdíl je vidět u vyučení a vyučení s maturitou, ale i přes tento početní rozdíl můžeme považovat odpovědi za srovnatelné, neboť mužů jednak odpovídalo více než žen a my nevíme, jak by to vypadalo v případě stejného množství odpovědí a za další - ne všechna odborná učiliště i přes svou jedinečnost, vysokou úroveň a odbornost umožňují svým studentům maturitní zkoušku.

3. Věk respondentů + profesní zařazení

	Věk respondentů				
Profesní zařazení respondentů	18 - 25 let	26 - 30 let	31 - 35 let	36 - 40 let	41 a více let
Dělník			3	2	
THP		1			
Manažer					
Pedagog		1	1		
Zdravotnický pracovník	1				
Práce s počítačem		1			
Jiné - inženýr		1			
Jiné - v domácnosti			2		
Jiné - nezaměstnaný			2	4	1

Při pohledu na tabulku můžeme konstatovat, že na profesní zařazení respondentů nemá věk podstatnou roli, snad jen ve věkové kategorii 36 - 40 let je nezaměstnanost vyšší. Myslím si však, že k nějakým faktickým závěrům v této oblasti v rámci situace v celé společnosti by byl nutný vyšší počet odpovídajících respondentů.

4. Výše dosaženého vzdělání + profesní uplatnění

Vzdělání respondentů	Profesní uplatnění								
	Dělník	THP	Manažer	Pedagog	Zdravot. pracovník	Práce s PC	Jiné - inženýr	Jiné - v domácnosti	Jiné - nezaměstnaný
Základní									3
Vyučen(a)	5				1				4
Vyučen(a) s maturitou		1				1		1	
Úplné střední odborné				2					
Gymnázium									
Vyšší								1	
Vysokoškolské							1		

Z údajů v tabulce vyplývá, že na profesní uplatnění respondentů má výše dosaženého vzdělání určitě vliv. Nejvíce nezaměstnaní jsou mezi respondenty s nižším vzděláním.

5. Výše dosaženého vzdělání + získání pracovního uplatnění po ukončení studia

	Získání pracovního uplatnění				
Vzdělání respondentů	Ihned po studiu	Do 1 roku	Do 2 let	Po více než dvou letech	Jsem nezaměstnaný
Základní					3
Vyučen(a)	2	1		3	4
Vyučen(a) s maturitou		1	2		
Úplné střední odborné				2	
Gymnázium					
Vyšší				1	
Vysokoškolské	1				

Z tabulky je vidět, že doba hledání pracovního místa nesouvisí přímo s výší dosaženého vzdělání.

6. Věk respondentů + zájem o zvýšení odbornosti

Věk respondentů	Zájem o zvýšení odbornosti	
	Ano	Ne
18 - 25		1
26 - 30	3	1
31 - 35	8	
36 - 40	6	
41 a více	1	

Při porovnání těchto dvou otázek dotazníku lze konstatovat, že zájem o další zvyšování kvalifikace má většina respondentů. Nezájem projevili pouze dva věkově mladší, a to z důvodu již získaného vyššího a vysokoškolského vzdělání.

10 Vyhodnocení dotazníku pro střední školy pro sluchově postižené

Z oslovených středních škol pro sluchově postižené zodpověděla dotazník Střední škola pro sluchově postižené a Odborné učiliště, Brno, Gellnerova 1 - místo působení 637 00 Brno, Gellnerova 1. V této škole se vyučují děti a mládež ve věkové kategorii 15 let až 20 let a starší s následnými vadami sluchu - lehká, středně těžká, těžká, převodní, percepční, kombinovaná. Přijímací zkoušky se nevykonávají a studium nedokončí méně než 10 % studentů, zejména z důvodu celkového nezájmu o studium. Nástavbové studium tato škola neposkytuje.

V následující tabulce je uveden počet absolventů - středoškoláků na této škole:

Rok ukončení	Sluchově postižení absolventi	Jiné postižení, absolventi odb. učiliště
2006	11	14
2007	5	17
2008	6	10
2009	5	17
2010	11	14

Absolventi zde získají vyučení v oborech - podlahářské práce, prodavačské práce - dřívě zámečnick (pro sluchově postižené) a od r. 2004 střední s maturitní zkouškou, dřívě před platností nového školského zákona úplné střední odborné vzdělání. Převážnou část studentů - středoškoláků tvoří sluchově handicapovaní absolventi speciálních základních škol a na odborném učilišti jsou žáci s mentálním postižením a poruchami učení. 20 % absolventů se po ukončení studia hlásí na vysoké školy s 10% úspěšností, 80 % se uchází o zaměstnání (uplatnění na trhu práce je velmi špatné, někteří studenti však již po dobu

svého studia mají zajištěné pracovní místo). Škola pravidelně spolupracuje s úřadem práce, který také školu informuje o úspěšnosti získání pracovního místa absolventů.

Závěr

Teoretickou část práce tvoří výsledky mého studia odborné literatury této problematiky zejména autorů J. Poula a J. Hrubého.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit praktické uplatnění sluchově postižených absolventů středních škol (viz praktická část). Pro realizaci výzkumného šetření posloužil sestavený dotazník (viz. příloha č. 2). Závěrem lze říci, že řada sluchově postižených občanů měla a má potíže se získáním zaměstnání a s vlastním uplatněním své profese, svého vzdělání. Řada potencionálních zaměstnavatelů ještě stále nahlíží na sluchově postižené občany - zájemce o zaměstnání s despektem, s pocitem toho, že se tito nevyrovnají s pracovní náplní, s pracovním nasazením. Dávají proto přednost zdravým občanům, to také je jeden z důvodů, proč řada respondentů volila zaměstnání mimo svou profesi a ze mnou zkoumaného vzorku 20 respondentů jich 7 zaměstnání vůbec nenašlo, dvě ženy jsou na rodičovské dovolené.

Dá se konstatovat, že sluchově postižení nemají ani tak problém s další možností studia po absolvování základní školy a vzdělávání se, i když ani to není jednoduché, jako pak s následným pracovním uplatněním.

11 Literatura a prameny

1. HRUBÝ, J. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*. 1. díl. 2.přepracované a rozšířené vydání. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1999. ISBN 80-7216-096-6.
2. HOLUŠOVÁ, D., KROBOTOVÁ, M. *Diplomové a závěrečné práce*. Olomouc: UP v Olomouci, 2004. ISBN 80- 244-0458-3.
3. SVĚTLÍK, M. *Postižení sluchu*. 1. vydání. Praha: Triton s.r.o., 2000. ISBN 80-7254-114-5.
4. JANOTOVÁ, N. *Odezírání u sluchově postižených*. 1.vydání. Praha: Septima, 1999. ISBN 80-7216-82-6.
5. JABŮREK, J. *Bilingvální vzdělávání neslyšících*. 1.vydání. Praha: Septima, 1998. ISBN 80-7216-052-4.
6. ŠEDIVÁ, Z. *Psychologie sluchově postižených ve školní praxi*. 1.vydání. Praha: Septima, 2006. ISBN 80-7216-232-2.
7. POUL, J. *Nástin vývoje vyučování neslyšících*. 1.vydání. Brno: Paido, 1996. ISBN 80-210-1479-2
8. ZIKL, P. *Nové trendy v oblasti sekundárního a terciálního vzdělávání sluchově postižených*. 1.vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004. ISBN 80-7041-462-6
9. PULDA, M. *Surdopedie*. 1. vydání. Olomouc: UP v Olomouci, 1992. ISBN 80-7067-190-4
10. RENOTIÉROVÁ, M., LUDÍKOVÁ, L.a kol. *Speciální pedagogika*. 1.vydání. Olomouc: UP v Olomouci, 2003. ISBN 80-244-0646-2
11. LEJSKA, M. *Poruchy verbální komunikace a foniatrie*. 147 publikace. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-038-7
12. JANOTOVÁ, N., ŘEHÁKOVÁ, K. *Surdopedie. Komunikace sluchově postižených*. Praha: Univerzita Karlova, 1990. ISBN 80-706-004-X.
13. SOLOVJEV, I. M. a kol. *Psychologie neslyšících dětí*. 1.vydání. Praha: SPN, n.p., 1977. Bez ISBN

14. SOVÁK, M. *Logopedie* .2.vydání. Praha:SPN, n.p.1981. Bez ISBN

15. EDELSBERGER, L. *Defektologický slovník*. 2. upravené vydání. Praha: SPN, n.p., 1984. Bez ISBN

Internetové zdroje

<http://spsobrnno.webz.cz>

<http://www.sluchpostcb.cz>

<http://www.neslhk.com>

www.sskopeczek.cz

<http://www.jecna27.cz>

<http://holeckova.yc.cz>

<http://www.sksp.org/>

www.val-mez.cz

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lenka Terichová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Jiří Langer, Ph.D
Rok obhajoby:	2010
Název práce:	Uplatnění absolventů středních škol pro sluchově postižené v České republice
Název v angličtině:	The job placement of the graduates of secondary schools for hearing - impaired students in the Czech republic
Anotace práce:	Bakalářská práce je pojata z několika aspektů: Historie a vývoj vzdělávání sluchově postižených jedinců od raného věku až do dospělosti ve světě a u nás. Vzdělávání a výchova sluchově postižených jedinců v současnosti na sekundárním typu škol. Vlastní uplatnění sluchově postižených jedinců v praxi.
Klíčová slova:	sluchově postižený, surdopedie, bilingvální vzdělávání, znakový jazyk, orální jazyk,
Anotace v angličtině:	This theses deals with several aspects of hearing impairment issue. First, it summarizes the history and development of education of the hearing impaired from their early age till adulthood in our country and worldwide. Second, it concentrates on the secondary school education available for the hearing impaired at the present time. Finally, it examines the situation of the hearing impaired on the job market.
Klíčová slova v angličtině:	Hearing impairmen, surdopedy, bilingual education, sign language, oral language
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 Dotazník - Uplatnění absolventů středních škol pro sluchově postižené v ČR. Příloha č. 2 Dotazník - Střední školy pro sluchově postižené a výsledek to dotazníkového šetření
Rozsah práce:	66
Jazyk práce:	český

12 Seznam příloh

Příloha č. 1 Dotazník - Uplatnění absolventů středních škol pro sluchově postižené v ČR.

Příloha č. 2 Dotazník - Střední školy pro sluchově postižené.

13 Přílohy

Příloha 1: Dotazník

Uplatnění absolventů středních škol pro sluchově postižené v ČR.

Vážení přátelé.

Jmenuji se Lenka Terichová a jsem studentkou UP v Olomouci, 3. ročník - obor speciální pedagogika pro výchovné pracovníky.

Pro potřeby své bakalářské práce, která se zabývá uplatněním absolventů středních škol pro sluchově postižené v České republice jsem si zpracovala následující dotazník, o jehož vyplnění vás tímto prosím.

Údaje získané v tomto dotazníku budou použity pouze pro potřeby výše zmiňované bakalářské práce, Pokud není uvedeno jinak, stačí označit křížkem jednu z nabízených alternativ, tu která nejvíce vystihuje Váš názor nebo danou situaci. Dotazník je samozřejmě anonymní, proto ho nepodepisujte. Děkuji Vám za spolupráci.

Lenka Terichová, studentka UP Olomouc

1. Jste:

☐ muž

☐ žena

2. Doba vzniku Vašeho postižení - podle věku:

☐ vrozené

☐ získané do 18 let

☐ získané v dospělosti

3. Doba vzniku Vašeho postižení - podle příčiny:

☐ vrozené

☐ získané po nemoci

☐ po úraze

4. Stupeň Vašeho sluchového postižení:

☐ lehká sluchová porucha (26 - 40 dB)

☐ střední sluchová porucha (41 - 55 dB)

☐ středně těžká sluchová porucha (56 - 70 dB)

☐ těžká sluchová porucha (71 - 91 dB)

☐ úplná ztráta sluchu

☐ nevím

5. Kolik je Vám let?

☐ 18 - 25

☐ 26 - 30

☐ 31 – 35

☐ 36 – 40

☐ 41 a více

6. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

☐ základní

☐ vyučen(a)

☐ vyučen(a) s maturitou

☐ úplné střední odborné (průmyslovka, SEŠ. SPgŠ ...)

☐ gymnázium

☐ vyšší (např. titul DiS.)

☐ vysokoškolské (např. titul Bc., Mgr., Ing. apod.)

7. Jaké je Vaše profesní zařazení - obor, ve kterém pracujete?

☐ dělník - _____

☐ THP - _____

☐ manažer - _____

☐ pedagog - _____

☐ zdravotnický pracovník - _____

☐ práce s počítačem - _____

☐ jiné - jaké _____

8. Omezilo Váš výběr povolání nějakým způsobem Vaše postižení?

☐ ano

☐ ne

9. Měl(a) jste možnost studovat na speciálních školách pro sluchově postižené?

☐ ano

☐ ne

10. Vybral(a) jste si ke studiu školu běžného typu ve Vašem okolí ?

☐ ano

☐ ne

11. Byl(a) jste během studia spokojen(a) s přístupem pedagogů?

☐ ano

☐ ne

12. Jaké překážky nejvíce ztěžují studium osobám se sluchovým postižením ?

☐ samotné postižení

☐ komunikační bariéra student x učitel

☐ komunikační bariéra student x student

☐ neochota vyučujících

☐ celkový nezájem okolí

13. Jak jste si našel(a) své zaměstnání?

☐ nabídka úřadu práce

☐ za pomoci známého

☐ výběrové řízení

☐ inzerát

☐ jinak

☐ jsem nezaměstnaný

14. Pracovní uplatnění jste získal(a) ?

☐ ihned po ukončení studia

☐ do 1 roku po ukončení studia

☐ do 2 let po ukončení studia

☐ po více než 2 letech po ukončení studia

☐ jsem nezaměstnaný

15. Pracujete v oboru, který odpovídá Vaší odbornosti?

☐ ano

☐ ne

16. Setkáváte se s překážkami ze strany zaměstnavatele nebo spolupracovníků ve Vašem zaměstnání?

☐ ano

☐ ne

☐ jsem nezaměstnaný

17. Jsou Vám poskytovány nějaké výhody ze strany zaměstnavatele plynoucí z Vašeho postižení ?

☐ ano

☐ ne

☐ jsem nezaměstnaný

18. Máte zájem zvyšovat si svou odbornost?

☐ ano

☐ ne

19. Víte, jaké máte možnosti v oblasti zvyšování své odbornosti?

☐ ano

☐ ne

Příloha 2: Dotazník

Střední školy pro sluchově postižené.

Dobrý den,

obracím se na vedení Vaší speciální střední školy se žádostí o vyplnění následujícího dotazníku.

Údaje získané v tomto dotazníku budou použity pouze pro potřeby mé bakalářské práce, která se zabývá uplatněním absolventů středních škol pro sluchově postižené v ČR. Pokud není uvedeno jinak, stačí označit jednu z nabízených alternativ, tu která nejvíce vystihuje Váš názor nebo situaci.

Děkuji Vám Za spolupráci.

Lenka Terichová , studentka UP Olomouc

Název Vašeho školského zařízení:

Místo působení:

Ve Vašem školním zařízení se vyučují děti a mládež v těchto věkových kategoriích:

☐ do 3 let

☐ 3 - 6 let

☐ 7 - 15 let

☐ 15 - 18 let

☐ 18 - 20 let

☐ jiná věková kategorie - pokud ano, jaká

Počet žáků - středoškoláků absolvujících v letech:

☐ 2010

☐ 2009

☐ 2008

☐ 2007

☐ 2006

Vaše školní zařízení navštěvují žáci s následnými vadami sluchu:

Prosím, uveďte:

Absolventi Vašeho zařízení získají vzdělání:

☐ základní

☐ vyučení - pokud ano, jaké obory

☐ střední vzdělání bez maturity - pokud ano, jaké obory

☐ vyučení s maturitou - pokud ano, jaké obory

☐ úplné střední všeobecné vzdělání (gymnázium)

☐ úplné střední odborné vzdělání (průmyslovka, SEŠ)

☐ jiné - pokud ano, jaké

Převážnou část Vašich studentů - středoškoláků tvoří:

☐ sluchově handicapovaní absolventi běžných základních škol

☐ sluchově handicapovaní absolventi speciálních základních škol

☐ sluchově handicapovaní absolventi odborných učilišť

☐ jiní

Zájemci o studium na Vaší škole vykonávají přijímací zkoušky?

☐ ano - do jakých oborů

☐ do jakých oborů

Studium na Vaší škole nedokončí:

☐ méně než 10 % studentů

☐ 11 % - 25 % studentů

☐ 26 % - 50 % studentů

☐ více - kolik ? %

☐ dokončí všichni

Důvody pro nedokončení studia jsou převážně:

☐ zdravotní

☐ nedostatečný prospěch

☐ jiné, pokud ano - jaké nezájem o studium

Poskytuje Vaše školské zařízení i dálkové - nástavbové vzdělávání pro již pracující
sluchově handicapované občany z důvodu zvyšování kvalifikace?

☐ ano - v jakém oboru

☐ ne

Pokud je na vaší škole poskytováno nástavbové - dálkové studium, vykonávají zájemci o studium přijímací zkoušky?

☐ ano

☐ ne

Absolventi Vaší školy po ukončení studia:

☐ hlásí se na vysoké školy - prosím, vyjádřete v %

☐ ucházejí se o zaměstnání - prosím, vyjádřete v %

Jaká je úspěšnost Vašich absolventů při přijímání na vysoké školy?

☐ nulová

☐ 0% - 10%

☐ 11% - 20%

☐ 21% - 30%

☐ 31% - 50%

☐ 51% - 75%

☐ 75% - 100%

☐ jiná - pokud ano, jaká - prosím, vyjádřete v %

Jaká je úspěšnost Vašich studentů při uplatnění se na trhu práce?

☐ velmi dobrá

☐ zcela běžná - jako u zdravých spoluobčanů

☐ velmi špatná

Získávají Vaši absolventi pracovní uplatnění ve svých vystudovaných oborech podle své profese?

☐ ano

☐ ne

Je na Vaší škole vyčleněn pracovník, který napomáhá Vašim absolventům během posledního ročníku studia s výběrem zaměstnání a se získáním pracovního místa?

☐ ano

☐ ne

Mají někteří studenti Vaší školy již během posledního ročníku studia zajištěný nástup do zaměstnání?

☐ ano

☐ ne

Dostáváte informace od pracovních úřadů, jak úspěšní jsou Vaši absolventi na trhu práce?

☐ ano

☐ ne

Z důvodu uplatnění Vašich žáků - spolupracujete s pracovními úřady?

☐ ano, velmi pravidelně

☐ ano, nepravidelně

☐ ano, velmi sporadicky

☐ vůbec ne

Pokud máte případně zpracovány statisticky další možné zajímavé údaje týkající se Vaší školy, které jsem mohla nevědomky ve svém dotazníku opomenout a které by stály za srovnání, prosím o jejich přiložení k dotazníku.

Děkuji za spolupráci a čas, který jste věnovali tomuto dotazníku.

Lenka Terichová , studentka UP Olomouc